

FELSEFE

Konu Anlatımı

- Mikro Konu Anlatımı ✓
- Mikro Konu Testleri ✓
- Ünite Testleri ✓
- Soru Çözüm Videolu ✓
- Soru Sayısı: 280

Mesut Erdemir

OKYANUS BASIM YAYIN TİCARET A.Ş.

Eski Turgut Özal Caddesi

No:22/101 34490 Başakşehir / İstanbul

Tel: (0212) 572 20 00

Fax: (0212) 572 19 49

www.okyanusokulkitap.com

www.akilliogretim.com

Akademik Yönetmen

Mehmet Şirin Bulut

Yayın Editörü

Yasemin Güloğlu

Ders Editörü

Ali Kemal Tunç

Soru Çözüm Videosu

Nermin Ceylan Aksu

Dizgi ve Grafik

Okyanus Dizgi (E.Ş)

Kapak Tasarım

Türk Mutfağı

Baskı Cilt

Acar Matbaacılık Promosyon ve Yay.San.Tic.Ltd.Şti

Yayıncı Sertifika No : **27397**

Matbaa Sertifika No : **29507**

ISBN: **978-605-783-253-5**

İstanbul

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Basım Yayın Ticaret Anonim Şirketine aittir. Kısım de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen veya değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Ön Söz

Neden ICEBERG?

ICEBERG; okyanuslarda deniz akıntıları ve rüzgârlarla sürüklenerek yüzen büyük buz kütesidir. **ICEBERG**'in suyun üzerinde bulunan %10'luk kısmını destekleyen ve görünmesini sağlayan, suyun altındaki ve görünmeyen %90'lık kısmıdır. Bu kitabı hazırlarken **ICEBERG**'in görünmeyen kısmının görünen kısmına olan bu katkısından biz de etkilendik.

Elinizdeki kitabı, mikro konulara bölerek hazırladık. Her mikro konuyu ayrıntılı bir şekilde, etkili ve yalın bir dille sizlere sunmaya çalıştık. Ünite sonlarında üniteyi tarayan Ünite Testlerine yer verdik. Kitabımızı konu anlatım kitabından öteye taşıyarak çözmekte zorlandığınız soru tiplerinin stratejilerini öğrenebileceğiniz çözüm videolarıyla görünmeyen bir kısım oluşturduk.

Millî Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu yeni öğretim programlarına uymakla birlikte ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu soruları inceleyerek hazırladığımız kitaplarımızla, siz değerli öğrencilerimizin yükünü hafifleterek öğrenmenizi kolaylaştırmayı ve bunu kalıcı hâle getirmeyi amaçladık. Ayrıca Konu Anlatım Videolu **ICEBERG Soru Bankalarımızı** da tavsiye ederiz.

Uzman yazarımız tarafından büyük bir özveriyle hazırlanan **TYT ICEBERG Felsefe Konu Anlatımı** kitabının, sizlere yararlı olacağına ve başarı yolunda hızlı ilerlemenizi sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

İhtiyaç duyduğunuz her an **Soru Çözüm Videolarıyla 7/24** yanınızdayız.

Başarılar ve verimli çalışmalar diliyoruz.

Akademik Yönetmen
Mehmet Şirin Bulut

Yazarın Sana Mesajı Var

Sevgili Genç,

YKS'nin birinci oturumu olan TYT'de ve ikinci oturumu olan AYT'de başarılı olmanın, kısa bir zaman diliminde verimli ve düzenli ders çalışmayı gerektirdiğini biliyorsun.

TYT engelini başarıyla aşman için hazırlanmış olan bu kitapta;

- Zihnini açmak için hazırladığımız ünite ve konu anlatımları girişinde kaleme aldığım ufuk turu niteliğinde olan metinleri,
- Ünitelerin mikro konulara göre bölünmüş hâllerini,
- Mikro konuların içinde daha önceki yıllarda üniversite seçme sınavlarında çıkmış olan soruların çözümlerini,
- Konulara uygun görsel malzemeleri,
- Filozofların hayatlarındaki ilginç olayları içeren kısa biyografilerini,
- Merak, bilgi ve biyografi kutularında sunulan özet bilgileri,
- Ünite ve mikro konu planına uygun konu ve ünite testlerini göreceksin.

Wittgenstein dediği gibi "**Felsefenin amacı, şişenin içine düşen sineğe şişeden çıkış yolunu göstermektir.**"

Bu kitap, seni TYT'de ve AYT'de avantajlı hâle getirmenin yanında entelektüel dünyana da önemli katkılarda bulunacaktır.

TYT ICEBERG Felsefe Konu Anlatımı kitabını,

- **20 Mikro Konuya** bölerek hazırladım.
- **Mikro Konu Anlatımları** sayesinde konuları detaylı bir şekilde sizlere sundum.
- **Ünite Testleri** ile her ünitenin sonunda ünitenin bütün mikro konularını kapsayan sorulara yer verdim.
- **Soru Çözüm Videolarıyla** testlerde çözemediğiniz soruların çözümüne ulaşmanızı sağladım.

Çıkmış olduğun bu yolda sana başarılar ve mutluluklar dilerim.

Mesut Erdemir

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1	FELSEFEYİ TANIMA	5 - 24
	1. Mikro Konu: Felsefenin Anlamı	6
	2. Mikro Konu: Felsefi Düşüncenin Özellikleri	11
ÜNİTE 2	FELSEFEYLE DÜŞÜNME	25 - 38
	3. Mikro Konu: Düşünme ve Akıl Yürütme	26
ÜNİTE 3	FELSEFE TARİHİ	39 - 76
	4. Mikro Konu: Felsefenin Ortaya Çıkışı - MÖ 6. Yüzyıl Felsefesinin Ayırıcı Nitelikleri	40
	5. Mikro Konu: MS 2. Yüzyıl - MS 15. Yüzyıl Felsefesinin Ortaya Çıkışı ve Ayırıcı Nitelikleri	48
	6. Mikro Konu: 17., 18., 19. ve 20. Yüzyıl Felsefelerinin Ortaya Çıkışları ve Ayırıcı Nitelikleri	60
ÜNİTE 4	FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ	77 - 200
	1. BÖLÜM: VARLIK FELSEFESİ	
	7. Mikro Konu: Varlık Felsefesinin Konusu ve Problemleri	78
	8. Mikro Konu: Varlığın Mahiyeti ve Evrende Amaçlılık	81
	2. BÖLÜM: BİLGİ FELSEFESİ	
	9. Mikro Konu: Bilgi Felsefesinin Konusu	96
	10. Mikro Konu: Bilgilerimizin Kaynağı ve Değeri	105
	11. Mikro Konu: Doğru Bilginin İmkânı	106
	3. BÖLÜM: BİLİM FELSEFESİ	
	12. Mikro Konu: Bilim Felsefesinin Konusu ve Problemleri	130
	13. Mikro Konu: Bilim ve Felsefe İlişkisi	133
	4. BÖLÜM: AHLAK FELSEFESİ	
	14. Mikro Konu: Ahlak Felsefesinin Konusu ve Problemleri	141
	15. Mikro Konu: Özgürlük, Sorumluluk ve Evrensel Ahlak Yasası	145
	5. BÖLÜM: DİN FELSEFESİ	
	16. Mikro Konu: Din Felsefesinin Konusu ve Soruları	159
	6. BÖLÜM: SİYASET FELSEFESİ	
	17. Mikro Konu: Siyaset Felsefesinin Konusu ve Problemleri	166
	18. Mikro Konu: İktidarın Kaynağı ve İdeal Devlet Düzeni	170
	7. BÖLÜM: SANAT FELSEFESİ	
	19. Mikro Konu: Sanat Felsefesi ve Estetik	184
	20. Mikro Konu: Güzelliğin Kaynağı ve Niteliği	192

ÜNİTE 1

FELSEFEYİ TANIMA

MİKRO KONULAR

1. Mikro Konu: Felsefenin Anlamı
2. Mikro Konu: Felsefi Düşüncenin Özellikleri

1. Mikro Konu: FELSEFENİN ANLAMI

Felsefenin anlamının ne olduğunu belirleyebilmek için "Filozof kimdir?" sorusuna açık ve net bir cevap vermek gerekir.

Çocukları bilirsiniz, hiç durmadan farklı ve ilginç sorular sorarlar. Gençlerin ve yetişkinlerin sıradan/olağan kabul ettiği şeyler karşısında çocuklar hayretle ve merakla düşünüp taşınırlar.

Çocukken sorduğumuz soruları şöyle bir hatırlayalım: Ben nereden geldim? Niçin yaşıyorum? Ölüncü insanlar nereye gider? Güneş neden sıcak? Ay ve yıldızlar, gündüz olunca nereye gidiyorlar? İnsanlar neden uçamıyor? Bebekler konuşmayı nasıl öğreniyor? Hayvanlar neden konuşamıyor? Uykuda nereye gidiyoruz? Rüyada gördüğüm şeyleri uyandıktan sonra yanıma alabilir miyim? Biz dünyanın yukarısında yaşıyoruz, peki dünyanın aşağısında yaşayan niçin boşluğa düşmüyor? vb. sorular çocukken zihnimizi kurcalayan sorulardı.

Bir çocuk size "dün gideceğim ya da yarın gittim" diyebilir. Siz "Dün geçmiş zamandır, yarın gelecek zamandır; dün gideceğim, yarın gittim demek olmaz." diye cevap verebilirsiniz. Ama bu çözüm değildir, çünkü çocuğun yeni soruları vardır: "Zaman nedir? Geçmiş zaman nereye gidiyor? Gelecek zaman nereden geliyor? Zamanı niçin görmüyoruz?" sorularını çocuklar ardı ardına sıralayabilir.

Kimsenin aklına gelmeyen bu türden sorular sadece çocukların değil dehaların da kafasına takılır. Örneğin çağdaş filozof **Alfred North Whitehead** (ö. 1947) "Zaman üzerinde karşı durulmaz bir heyecan duymaksızın düşünmeye dalmak imkansızdır." diyor. **Augustinus** (ö. 430) zamanın gizemini şöyle dile getirir: "Öyleyse zaman nedir? Eğer hiç kimse benden bunu sormasa biliyorum, ama soran kişiye açıklamak istesem bilmiyorum." der.

Zamanı göremeyiz, zamana dokunamayız. Ama yine de zaman yaşamımıza egemendir. Buna karşılık zaman, felsefe için de bilim için de adeta bir bilmedir.

Zaman problemi ünlü bilim insanı **Albert Einstein**'ın (ö. 1955) da ilgiyle araştırdığı bir konuydu. Einstein; zamanın mutlak olmadığını, gözlemciden gözlemciye değiştiğini, uzay ve zamanın birbirinden bağımsız olmadığını düşünüyordu.

Einstein'la birlikte geçmiş ve geleceğe yolculuk, fiziğin başlıca merak konuları arasına girmiştir. Örneğin; en büyük fizikçilerden biri olarak kabul edilen **Stephen Hawking**, hem geçmiş hem gelecek zamana gitmenin bilimsel olarak mümkün olduğunu söyler: "Geleceğe yolculuk yapmak mümkündür. Yani görelilik teorisi bize, zamanda ileriye sıçratan bir zaman makinesi yaratmanın mümkün olduğunu gösteriyor... Günümüzde bunu yapabilecek teknolojiye sahip değiliz, ancak bu sadece bir mühendislik sorunudur. Biz gelecekte zamanda yolculuk yapılabileceğimizi biliyoruz ve zamanda yolculuk, ışıktan daha hızlı yol almayı gerektirir. Sınırsız bir hızda yolculuk yapabiliyorsanız, zamanda geriye de gidebilirsiniz." der.

BİLGİ

Zaman konusunda bkz., TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, "Zaman Yolculuğu", Nisan 2007, www.biltek.tubitak.gov.tr/bdergi/yildiztakimi/pdf/nisan07/94.pdf Aynı dergi, "Genel Görelilik" www.biltek.tubitak.gov.tr/pdf/genelgorelilik.pdf

Geleceğe Dönüş 1 - 2 - 3 serisinde filmin kahramanları hem geçmişe hem de geleceğe yolculuk yapmaktadır. Başrol oyuncularını M. J. Fox ve C. Llyod.

Çocuklar doğduktan sonra yepyeni bir gerçeklikle karşı karşıya gelirler. Bu bakımdan hemen her şeyi büyük bir hayret ve merakla anlamaya çalışırlar. Ancak sordukları sorulara cevap veremeyen yetişkinler tarafından paylanırlar çocuklar. Gençlik döneminin heyecanı ve coşkuları, yetişkinlik döneminin yaşam savaşı derken her şey bir süre sonra sıradanlaşır, gündelik hayatı aşan hayret ve merak yetisini yitirir insanlar. Filozofların yapmaya çalıştığı şey de çocuklukta bıraktığımız hayret ve merakı yeniden canlandırmaktır. Zaten her şeye rağmen içimizden bir ses, varlığın ve yaşamın gizemli bir bilmece olduğunu söyler bizlere.

MERAK

Filozoflar bir açıdan çocuklar gibidir, bıkmadan usanmadan hiç durmadan varlık, insan, yaşam ve ölümle ilgili bu sorulara cevap arar dururlar. Çünkü çocukların da filozofların da temel motivasyonu ortaktır.

Tabii filozofların soruları, çocukların soruları ile sınırlı değildir. Yine de filozofların sorularının çocukken çoğumuzun sorduğu sorulardan daha kusursuz, daha karmaşık ve uzmanca biçimleri olduğu söylenebilir. İşte filozofların sorduğu bazı sorular:

Bazı şeylerin iyi, güzel, doğru olduğu apaçık mıdır; yoksa zamana ve mekana göre değişir mi? Yaşamın temel bir anlamı var mıdır? Ben kimim ya da neyim? Evren insana dost mudur, yoksa insan evrenin umurunda değil midir? Var oluşla ilgili olarak neye inanabilirim? Kendi yapıp ettiklerimde özgür müyüm yoksa davranışlarım çevre tarafından mı belirleniyor?

Eflatun/Platon'un dediği gibi, felsefenin kaynağı hayret ve meraktır. **Aristoteles** de hocası gibi düşünür: "Varlık karşısında şaşırıp kalma insanı felsefeye yöneltmiştir." der.

ÖSYM 2002

Düşünme, doğuştan gelen bazı yatkınlıklara dayalı olmasına karşın, öğrenmeyle gelişen bir etkinliktir. Bu açıdan, büyük düşünürler de dahil, herkes "düşünme öğrencisi" sayılabilir. Düşünmek bir çeşit borçlanmayı da beraberinde getirir. Düşünme sürecinde borcumuzu "yanlış"la öder, karşılığında "doğru"yu alırız. İnsanoğlu yanlış yapmaktan kurtulamayacağına göre, bu süreç asla bitmez. Her seferinde bilginin kristal kalesini yıkar sonra yeniden daha yükseğini kurmaya başlarız.

Bu parçada, düşünmeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Kesin bilgiye ulaşmanın en etkili yöntemi olduğu
- B) Yapılan hatalardan alınan derslerle sürekli geliştiği
- C) Soyut verilerden yola çıkarak somut sonuçlara ulaşma çabasından kaynaklandığı
- D) Yalnızca özgür ve bağımsız bir ortamda gelişebileceği
- E) Bütün soruların cevaplanabileceği varsayımına dayandığı

Çözüm:

Parçada düşünme sürecinde borcumuzu yanlışla ödediğimiz bunun karşılığında ise doğruyu aldığımız vurgulanmaktadır. Buna göre, düşünme sürecinin yaptığımız hatalardan ders alarak sürekli geliştiğini söyleyebiliriz.

Cevap B

Ünlü ressam Raffaello'nun Atina Okulu resminde yer alan Platon ve Aristoteles

MERAK

Bir filozof dünyaya alışmayı bir türlü beceremez. Dünya onun için hâlâ akıl almaz bir şey, evet, hâlâ sırlarla dolu, gizemli bir şeydir. Filozoflarla küçük çocukların en önemli ortak yanları da budur; bir filozof ömrü boyunca duyarlı bir çocuk olarak kalır. Gerçekten varlığın görkemi ve yaşamın gizemi karşısında düşünen insanın kendisinden geçmemesi mümkün müdür? Ne dersiniz?

ÖSYM 2008 / Sos - 1

Felsefe yapmanın koşullarından ilki, aklımızı kurcalayan her soruyu dile getirme cesareti göstermek; diğeri de herkesçe doğal kabul edilen şeyleri tekrar göz önüne getirmek ve onlara sorun muamelesi etmektir. Ve nihayetinde, felsefe yapabilmek için avare olmalıdır tin. Bir hedefin peşinde koşuyor ve istem tarafından yönlendiriliyor olmamalı yani hiçbir şey onun dikkatini dağıtmamalı, kendini öğrenmeye vermelidir.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi felsefe yapmanın koşulları arasında yer almaz?

- A) Özgürce soru sorabilme
- B) Olaylara herkesten farklı bakabilme
- C) Sorularını cesaretle dile getirebilme
- D) Yönlendirmelere açık olabilme
- E) Saplantılardan uzak durabilme

Çözüm:

Parçada A, B, C, E seçeneklerinde yer alan özelliklerin vurgulandığı görülmektedir. Fakat D seçeneğinde yer alan yönlendirmelere açık olma, felsefe yapmanın koşulları arasında sayılamaz.

Cevap D

ÖSYM 2001

İnsan, yalnızca bir organizma olmaktan öte, zihne ve buna bağlı olarak da bilince sahip bir varlıktır. İnsan, kimi gereksinimlerini bilincinden bağımsız bir şekilde, başka birçok canlının yaşam işlevleri gibi, içgüdüleriyle sağlayabilir. Yine de, onun en belirgin özelliklerinden biri, eylemlerinin büyük bir bölümünü bilerek ve istençle yapıyor olmasıdır. İnsan bilinçli eylemleriyle, içgüdüsel olarak yapabileceklerinden pek çoğunu ve çok daha etkili olanlarını gerçekleştirir. Bu yolla, doğayı, yaşamı açısından daha uygun koşullara doğru değiştirir.

Bu parçaya göre, insanı diğer canlılardan ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eylemlerinin, daha çok düşünsel süreçlere dayalı olması
- B) Diğer canlılar üzerinde üstünlük kurması
- C) Çevre koşullarına uyum sağlaması
- D) Diğer canlılarla bir arada yaşayabilmesi
- E) İçgüdülerinin diğer canlılardan daha güçlü olması

Çözüm:

Soru kökünde yer alan ilk cümlede, insanın bilinçli bir varlık olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, insanın eylemlerinin düşünsel süreçlere dayandığını gösterir. İnsanın bilinçli eylemleriyle, içgüdüsel olarak yapabileceklerinden dolayı fazlasını gerçekleştirmesi onun eylemlerinin temelinde düşünsel süreçler olduğunu gösterir.

Cevap A

ÖSYM 2006 / Sos - 1

Masal bu ya, yoksul bir köylü kızı padişahın oğluyla evlenir. Evlendikleri gün, eşi sarayın kırk odası olduğunu söyler. Odaların anahtarlarını ona vererek "Otuz dokuz odayı aç; ama kırkıncı odayı açma." der. Yeni gelin hemen ertesi gün, izin verilen odaların kapılarını açıp bakar; kiminde para, kiminde mücevher, kiminde yiyecekler vardır. Yani, bildik şeyler... Dayanamaz kırkıncı odayı da açar. Filozoflar da bu gelin gibidir, tüm kapıları açmak isterler.

Parçadaki benzetmeye göre, filozofu kapıları açmaya iten aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Merak etme
- B) Bilinenle yetinmeme
- C) Sınırları zorlama
- D) Sorunları çözme
- E) Yeni öğrenmelere istekli olma

Çözüm:

Parçada bilinmeyi öğrenmeye karşı duyulan istek örneklendirilmektedir. A, B, C ve E seçenekleri bunu ifade etmektedir. Parçada sorun çözmeye yönelik bir çabadan söz edilmemektedir. Sorunu çözmek, düşünme sürecini noktalamak, başka bir soruna yönelerek yeni bir düşünme sürecine girmektedir.

Cevap D

MERAK

Keyifli bir felsefe dersi işleyebilmek için biraz da çocukluğumuza dönmemiz gerekir. Peki, çocukluğumuzdaki hayret ve merakı epeyce köreltsek bunu yeniden nasıl kazanacağız? E. Spencer, bu bağlamda ilginç bir öneride bulunuyor: "Felsefe, kızamık gibidir yalnızca kızamık olan birisinden geçer." Öyleyse felsefeyi öğrenmek için derste, pasif bir izleyici olarak değil, sorularla tartışmalara katılan aktif birer katılımcı olmalısınız. Bunun için çocukken sorduğunuz ilginç soruların neler olduğunu anne - babanızdan sorup öğrenebilirsiniz. Ayrıca, çevrenizdeki küçük çocukların sordukları sorulara dikkat ederek ve bu soruları filozofların sordukları sorularla karşılaştırabilirsiniz.

Felsefenin / Filozofun Terim Anlamı

"**Philosophia**" bilgelik, sevgi anlamına gelmektedir. Buna göre *filozof* (*philo* - *sophos*) da "*bilgeliği seven, bilgeliğin dostu*" olan kişidir.

ÖRNEK SORU 1999 / ÖSS

Eski Yunanlıların dilinde felsefe (*philosophia*) sözcüğü "bilgelik sevgisi" anlamına gelmektedir. Eski çağlardaki anlamıyla bilgelik, yalnız bilmeyi değil erdemli ve mutlu yaşam sürmeyi de içermektedir. Dolayısıyla filozof, her şeyi bilen değil, bilgiyi ve bilgeliği seven, onu ele geçirmek için uğraşan kişidir.

Bu parçaya göre, felsefe ile bilgelik arasında nasıl bir ilişki vardır?

- A) Bilgelik, felsefe yapabilmek için gereklidir.
- B) Felsefe, bilgeliğe ulaşma çabasıdır.
- C) Felsefe, bilgeliğe bir konum kazandırma çabasıdır.
- D) Bilgelik, felsefenin gelişmesi için çaba harcamaktır.
- E) Bilgelik, felsefe sevgisidir.

Çözüm:

E seçeneğinde "bilgeliğin felsefe sevgisi" olduğu ileri sürülmektedir. Halbuki parçada tam tersi, felsefenin bilgelik sevgisi olduğu vurgulanmaktadır. Parçada filozofun "bilgeliği seven, onu ele geçirmek için uğraşan kişi" olduğu belirtildiğine göre doğru yanıt B seçeneğidir.

Cevap B

Sophos, bilge demektir; bilgeliğe sahip olma iddiasını içerir. Rivayete göre tam bir alçak gönüllülükle kendisini sophos/bilge olmaktan çok "philo - sophos: bilgeliğin dostu" olarak niteleyen kişi, MÖ VI. yüzyılda yaşamış ünlü matematikçi ve filozof **Pythagoras** olmuştur.

Buraya kadar kolay. Ancak bilgelik ve sevgi kavramını tanımlamaya kalktığımız andan itibaren iş çetrefilleşmeye başlamaktadır. Kendi kendinize "Bilgelik nedir? Sevgi nedir?" diye sorup cevaplamaya çalışın; ailenize ve arkadaşlarınıza da sorun; kitapları karıştırın. Sonunda herkesin kendine özgü bir tanım yaptığını göreceksinizdir. Herkesin bilgelik tanımı, birbirinden oldukça farklı olabilir. Herkes, bilgeliğin ve sevginin gerçekliğini kabul eder; ama bu kavramların herkes için genel - geçer bir tanımını yapamaz. Bu durum, felsefe ve filozof kavramları için de geçerlidir; terim olarak felsefenin ve filozofun binbir türlü tanımı vardır. İşte felsefenin gizemi de burada saklıdır.

ÖSYM 2001

Felsefe çok kullanıldığı halde anlamı az bilinen bir sözcüktür. Söz gelimi Oğuz için arkadaşı "Onun hayat felsefesi gününü gün etmektir." diyor. Bir firma satış felsefesini "Müşterileri mutsuz etmektense daha az kazanmaya razıyız." şeklinde özetliyor. Bir banka kendini diğer bankalardan farklı göstermek için "Bizim felsefemiz hepsinden farklıdır." sloganıyla reklam yapıyor. Felsefenin kelime anlamının dışında kullanışıyla ilgili bu tarz örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Değişik anlamlar yüklenen felsefe sözcüğü aslında Herakleides Pontikos'un söylediğine göre ilk olarak Pythagoras tarafından kullanılmış, Yunanca "philosophia" sözcüğünden gelmektedir.

Dilimize "felsefe" olarak geçen "philosophia" nın kelime anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gerçeklik bilgisi
- B) Yaşam atılım
- C) Bilgelik sevgisi
- D) Hayat görüşü
- E) Yaşama sevinci

Çözüm:

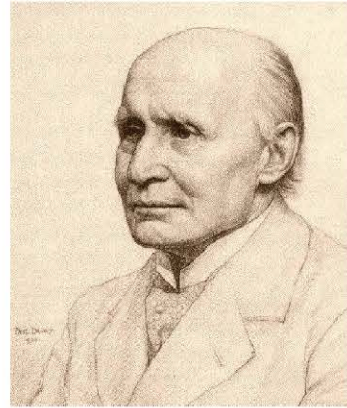
Soruda verilen "philosophia" terimi; "philo" ve "sophia" terimlerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Philo; aramak, peşinden koşmak, sevmek ve sevdamak; "sophia" ise "bilgelik - bilgi" anlamında kullanılmaktadır. "Philosophia" teriminin anlamı ise "bilgelik sevgisi"dir.

Cevap C

Filozoflara Göre Felsefenin Tanımı

Şimdi ise bazı filozofların felsefe tanımlarına bir göz atalım.

- "Felsefe, neleri bilmediğini bilmektir." (Sokrates, MÖ 399)
- "Felsefe, doğruyu bulma yolunda, düşünsel bir çalışmadır." (Platon, MÖ 347)
- "Filozof mümkün olduğu ölçüde bilginin tümüne sahip olan insandır." (Aristoteles, MÖ 322)
- "Felsefe, insanın gücü ölçüsünde varlığın hakikatını bilmesidir." (Kindi, ö. 873)
- "Felsefe, öğrenilemez, sadece felsefe yapmak öğrenilebilir." (Kant, ö. 1804)
- "Felsefe yapmak, doğru düşünmektir." (Hobbes, ö. 1679)
- "Felsefe, saf bir biçimde kendimize ve etrafımıza bakma kararımızdan başka bir şey değildir." (Henri - Louis Bergson, ö. 1941)
- "Felsefe düşüncelerin serüvenidir." (Alfred North Whitehead, ö. 1947)
- "Felsefe, çözümlerinin geçerli olmasıyla değil, problemlerin karşı konulmaz özelliğiyle vardır." (Ortega Y Gasset, ö. 1955)
- "Felsefeyle uğraşmak, kişinin en azından olaylara normalde beklenenden daha derinlemesine bakmaya gayret ettiği anlamına gelir." (Ray Billington)

Whitehead

Gasset

Felsefenin tanımı, filozoftan filozofa farklı olduğu gibi bir filozofun süreç içerisinde felsefeyle ilgili farklı tanımlar yaptığı da görülebiliyor. Örneğin ünlü Türk filozofu **Farabi**'nin (ö. 950) felsefe tanımları şunlardır:

Farabi

- Felsefe, insanın kendisini tanımasıdır.
- Felsefe, sanatların sanatı, hikmetlerin hikmetidir.
- Felsefe, insanın gücü yettiği ölçüde, evrensel ve sonsuz şeylerin hakikatlerini bilmesidir.

Felsefenin bir değil de binbir türlü tanımı olduğunu söyledik; peki öyleyse bu tanımlar neyi ifade eder? Bir kavramın tanımını yapmak, bir coğrafi bölgenin haritasını yapmaya benzer. Peki ama henüz ucunu bucağını tam olarak bilmediğiniz; dağlarını, denizlerini, ovalarını, nehirlerini, göllerini tastamam keşfetmediğiniz, hatta içinde elle tutulur gözle görülmeyen bazı varlıkların da yaşadığı esrarengiz bir ülkenin haritasını nasıl yaparsınız?

Elbette bilmediklerinizi değil de bildiklerinizi referans alırsınız ve elinizdeki verilere göre bir taslak harita çıkarabilirsiniz. Bilmedikleriniz konusunda tahminleriniz varsa, haritaya bunları da ekleyebilirsiniz. Elde ettiğiniz haritada pek çok belirsizlik, eksiklik ve yanlışlık olduğunu bilirsiniz; ama yine de muhtemelen "Hiç yoktan iyidir." dersiniz. Esasında bu durum felsefeye özgü değildir. Türk düşünür **Cemil Meriç**, "Kültür" kavramına ilişkin yapılmış olan 161 tanımından söz etmektedir. Din, medeniyet, hukuk, sanat gibi daha pek çok kavramın da standart bir tanımı yapılamamaktadır. **Kant** "Hukukçular hala hukukun tanımını aramaktadır." diyordu. Kant 1804'te ölmüştü, ama 2000li yıllarda hala hukukun genel - geçer bir tanımı yapılabilmiş değildir.

4 dalda Oscar kazanan "Yağmur Adam" filminde ünlü aktör Dustin Hoffman bir savant rolünde. Tom Cruise (Charlie), kardeşinin (Raymond'un) yeteneklerini kişisel çıkarları için kullanmak isteyince Raymond Ona tepki gösterir.

Felsefe Hikmet

Yukarıda felsefenin terim anlamının hikmet / bilgelik - sevgisi olduğunu belirtmiştik. Şimdi bilgelik/hikmet kavramını ele alalım.

MERAK

Sevgi gibi bilgelik de ele avuca sığmaz; bu yüzden binbir türlü tanımı vardır.

Sevgi gibi hikmet de her yerde karşımıza çıkar; örneğin Türk - İslam düşünce geleneğine göre "Her şeyde bir hikmet vardır." Ancak bu hikmet şifrelidir; öyle, ha demeye hikmet kendini ele vermez. Bu bakımdan şifresini kırmadan hiçbir şeyin hikmetini kavramak mümkün değildir.

Bilgelik/Sophia aynı zamanda bir bilgi, **Aristoteles**'in dediği gibi, "ilk ilkeler ve ilk nedenlerin bilimi"dir. Ancak sophia, sadece temel bilgi değildir. *Bilgelik/Sophia aynı zamanda bir yaşama sanatı, makul bir şekilde davranışta bulunmak, her türlü ölçüsüzlükten kaçınmak, felaketleri metin bir şekilde karşılamaktan ibaret olan bir ahlak.*

O halde, etimolojisi bakımından "felsefe, aynı zamanda bir yaşama tarzı ve bir çeşit kurtuluş bilgisidir." diyebiliriz. Hatta Grek filozofları bu iki kavram arasında sıkı bir ilişki olduğunu düşünmekteydiler: Bizi kurtuluşa eristirecek olan, bilgiydi ve yanlış bir davranışta bulunan insan, her şeyden önce bilgisiz bir insandı. **Sokrates**, "Hiç kimse bilerek kötülük yapmaz." demektedir. *Özetle filozof, bilgelğe sevdalidir; ancak hiçbir zaman kavuşma yoktur bu sevdada. Bu bakımdan filozofun aşkı, trajik bir aşktır. Burada aşkın dönüştürücü etkisindedir işaret etmek gerekir.*

Mevlana'nın (ö. 1273) Mesnevi'sinde dediği gibi "Sevgiden acılar tatlılaşır; sevgi yüzünden bakırlar altın olur, / Sevgiden ölü dirilir; sevgi yüzünden padişah kul kesilir." Filozof da böyledir, bilgelik karşısında bütün varlığı ile adeta büyülenmiş, bu uğurda vücudunun kimyası değişmiştir.

Mevlana

2. Mikro Konu: FELSEFİ DÜŞÜNCENİN ÖZELLİKLERİ

Felsefî düşünmenin kendine özgü bir takım özellikleri vardır. Şimdi bu özellikleri ele alacağız.

Felsefi Düşüncenin Özellikleri

Temellendirilmiş Olma

Temellendirilmemiş görüşlerin felsefede bir değeri yoktur. *Peki öyleyse temellendirme nedir?* Bilimin aksine felsefede bir önermeyi doğrulama ya da yanlışlama imkanı yoktur. Çünkü doğrulama ve yanlışlama gözlem, deney veya ölçüme dayalı olarak yapılabilir. Halbuki felsefenin konuları gözlem, deney ve ölçüm alanına sokulamaz. Bu nedenle felsefede bir önermenin kanıtlanması ancak temellendirme yapmakla mümkündür. *Temellendirme, ileri sürülen bir iddia için makul dayanak ve gerekçe göstermektir.* Kısaca bilimde kanıt göstermek ne ise felsefede de temellendirme odur.

Tutarlı Olma

Felsefede temellendirme kadar tutarlılık da önemlidir. *Tutarlılık, bir düşüncenin kendi içinde mantıksal bir uyum sergilemesidir.* Başka bir ifadeyle bir felsefi öğretinin kendi içinde çelişkisiz olması demektir. Kendi kendisiyle çelişen bir öğretiyi, kendi kendini çürütüyor demektir.

Sorgulayıcı Olma

Felsefe ile uğraşanlar eleştirel olmak durumundadır. Bu bakımdan *felsefe, ele aldığı her bilgiyi aklın eleştiri süzgecinden geçirir.*

MERAK

Eleştirel düşünmede kişi, kendisinin veya başkasının ileri sürdüğü önermeleri kabul etmeden önce doğru olup olmadıklarını denetleyip yanlış çıkanları reddetmek ister. Eleştirel düşünmenin bir yolu da sorgulamadır.

Kenan Gürsoy

Felsefe profesörü **Kenan Gürsoy** da sorgulama kavramını felsefenin en temel kavramı olarak görmektedir:

“Soru sormayı, itiraz etmek, benimsememek veya bigane kalmak olarak algılamamak lazım. Tam tersine daha çok nüfuz etmek, mahiyetini daha iyi kavrayabilmek ve verilmiş mananın derinliklerine daha iyi inebilmek için acaba diyoruz.”

ÖSYM 1999

Thales'e göre evrendeki her şey tek bir ana maddeden türemiştir. Anaksimenes ve Anaksimandros, Thales'in bu görüşünü paylaşmakla birlikte, ana maddenin niteliği konusunda onunkinden çok farklı görüşler ortaya atmışlardır. Burada asıl önemli olan, Anaksimenes ve Anaksimandros'un Thales'in savını herhangi bir otoriteye ters düştüğü gerekçesiyle reddetmek yerine, mantık ve deneyimlere aykırı olduğunu göstererek çürütmeye çalışmalarıdır. Bu tavır o dönem için çok yenidir. Çünkü o güne kadar, evrenle ilgili her şey doğaüstü güçlere bağlanarak inanç konusu kabul edilmiş ve hiçbir zaman tartışılmamıştır.

Bu parçaya göre, Anaksimenes ve Anaksimandros aşağıdakilerden hangisine öncülük etmişlerdir?

- A) Akılcı gerekçelere ve olgulara dayalı eleştiriye
- B) Deneysel yöntemle yapılan araştırmalara
- C) Bilgiye değer veren toplum düzeni arayışlarına
- D) Devlet otoritesine karşı çıkan görüşlere
- E) Meslektaşlar arasında dayanışmaya

Çözüm:

Soru kökünde ismi geçen iki filozof, Thales'in tezini mantık ve deneyimlere ters düştüğü gerekçesiyle akıl temelinde çürütmeye çalışmışlardır. Bu durum filozofların akılcı gerekçelere ve olgulara dayanarak Thales'in arche problemi konusunda ileri sürdüğü tezi eleştirdiğini gösterir.

Cevap A

BİLGİ

Gerçek filozof, edindiği bilgileri yetersiz bulan, tedirginlik duyan, ama yine de arayan ve sürekli olarak eleştiren bir kimsedir.

İnançların, törelerin ve alışlagelmiş düşünce biçimlerinin dışına çıkamayan; bunlara körü körüne yani bilinçsizce bağlı olan kimse, doğrunun ve bilginin ne olduğunu kesinlikle bildiğine inanır; bunlardan asla kuşku duymaz. Filozof ise kendisine şu ya da bu biçimde kabul ettirilmiş olan ya da sunulan inançları, görüşleri, bilgileri irdeler ve eleştirir. Doğru bilgiyi, bilgeliği arar. İnsan yaşamını anlamlı kılacak, yaşamaya değer duruma getirecek ve mutluluğa ulaştıracak ilkeleri ve kuralları bulmak ister; bunlara uygun olarak yaşamaya çalışır. Bu ilkeleri ve kuralları, iyice araştırıp akılla bulunmuş temeller üzerinde kurmaya yönelir.

Felsefi düşünce; bütün bildiklerimizi ve inandıklarımızı, iyi ya da kötü dediğimiz şeyleri, toplumun bize kabul ettirdiği önyargıları, tutkularımızı, duygularımızı ve alışkanlıklarımızı özgür düşüncenin ve aklın süzgecinden geçirmektir. Bunlardan uzak durup bunlara dışardan bakmak, bunları irdelemek, çözümlmek, iç yüzlerini ortaya koymak ve eleştirmektir. Kısacası felsefe, bilginin temeli olacak doğrulara ve davranışımızı yönetecek sağlam ilke ve kurallara ulaşma çabasıdır.

BİLGİ

Anlatılanlara göre Pisagor, doğadaki tüm büyüklüklerin rasyonel sayılarla ifade edilebileceğini söylemekteydi. Fakat bulduğu hipotenüs eşitliğinin bir sonucu olarak farklı bir değerle karşılaşmıştır. Fakat Pisagor, irrasyonel sayıların evrenin düzenine aykırı olduğunu düşünmüş ve öğrencilerine bu sayıların varlığını açıklamayı yasaklamıştır. Pisagor'un takipçilerinden birisi olan Metanpontumlu Hippasus, dik kenarları 1 birim olan bir dik üçgenin hipotenüs uzunluğunun rasyonel bir sayı olmadığını kanıtlamıştır. Bunu kabullenemeyen Pisagor'un diğer öğrencileri, Hippasus'u açık denizde kendi kaderiyle başbaşa bırakmışlardır.

Kuşkucu Olma

Eleştirel düşünme, şüpheli olmayı gerektirir. **Kant** bu tavrı, "gereçekleri ve temelleri olmadığı sürece herhangi bir görüşü ya da iddiayı kabul etmeme" olarak tanımlamaktadır. Eleştirel düşünmek ve kuşkucu olmak felsefede kritik bir öneme sahiptir. Ancak bu demek değildir ki filozof her halükârda eleştirel ve kuşkucu olacaktır. Örneğin, gündelik yaşamın akışını eleştiri ve kuşku temelinde sürdürmek mümkün değildir. Ancak filozof, bir konuyu felsefe bağlamında ele alıyorsa, bu konudaki mevcut bütün bilgileri eleştirel bir biçimde ele almak ve bu bilgilerin doğruluğunu sorgulamak durumundadır.

BİLGİ

Filozofa göre, hiçbir şey görüldüğü gibi değil hatta ilk görüldüğü gibi de değildir.

Bir dedektif gibi olmalıdır filozof. Dedektif, ince eleyip sık dokuyarak doğruları ve yanlışları ayırt ederek suçluyu bulmak ister. Yanlış bilginin doğru bilgi muamelesi görmesi de, yanlış bilginin doğru bilgiyi toplumdaki kovması da istenecek bir durum değildir elbette. Bu bakımdan **Bertrand Russell** (ö. 1970) : "Doğru olduğuna dair bir kanıt bulunmayan bir önermeye inanmak sakıncalıdır." der. Bu bağlamda **William James**'in (ö. 1910) ifadesiyle "Felsefe çalışmaları sürekli olarak bir alternatif arama alışkanlığıdır." diyebiliriz.

Kant

Russell

James

ÖSYM 1996 / II

Bazı filozoflara göre, felsefe bir soru sorma etkinliğidir. Felsefe, sorulara sürekli değişik cevaplar verebilir ya da tüm denemelere rağmen sorular cevapsız kalabilir. Bu nedenle felsefedeki sorulara eksiksiz, her durumda geçerli, başka türlü tasarlanamayan cevaplar bekleyenler hayal kırıklığına uğrayacaktır.

Bu parçada, felsefi soruların hangi özelliği söz konusu edilmektedir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine uygun olarak tasarlanması
- B) Deneysel bilimlerin çözemediği konularla ilgili olması
- C) Cevaplara ancak uzun uğraşlardan sonra ulaşması
- D) Cevabın sorulardan daha önemli olması
- E) Kesin cevap verilmesinin olanaksız olması

Çözüm:

Parçada; felsefenin sorulara "sürekli değişik cevaplar verebilir" olduğu, "başka türlü tasarlanamayan cevaplar bekleyenlerin ise hayal kırıklığına uğrayacak" olduğu vurgulandığına göre, felsefi sorulara başka türlü tasarlanamayan kesin yanıtlar vermek düşünülemez. Felsefi soruların bu anlamda cevapsız kalması ya da birden çok cevaplarının olması kabul edilebilir bir durumdur.

Cevap E

Öznel Olma

Felsefi sistemler, öznel olduğu için birinin diğerinden daha üstün olduğunu ya da birinin doğru diğerinin yanlış olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle *yetkili zihinler tarafından oybirliği ile kabul edilmiş hiçbir felsefe sistemi yoktur*. Örneğin, **Platon** ile **Aristoteles** her ikisi de büyük filozoftur ama onların sistemleri birbirinden tamamen farklıdır. Her sanatçı, ressam, müzisyen veya şair gibi her filozofun da dünyayı kendine özgü şekilde bir görme ve ifade etme tarzı yani kendine özgü bir "dünya görüşü" vardır. Nasıl ki **Karamozof Kardeşler**'i **Dostoyevski**'den başkası yazamaz idiyse, **Pratik Aklın Eleştirisi**'ni de **Kant**'tan başkası yazamazdı. Bu bakımdan sanat eserleriyle felsefi eserlerin sahip olduğu bireysellik ve sübjektiflik durumları arasında bir fark yoktur.

ÖSYM / 2002

Bir masalda, iki terzi krala diktikleri giysiyi yalnızca akıllı insanların görebileceği söyleyerek onu kandırırlar. Aslında ortada, dikilmiş herhangi bir giysi yoktur. Kralla karşılaşanlar, akılsız diye damgalanmamak için onun çıplak görüldüğünü söyleyemez; aksine, olmayan giysiyi herkes övgüler yağdırır. Kralın çıplak olduğunu, onu gören bir çocuk söyler yalnızca Bir düşünür de bu çocuk gibi, gerçeği söyleyebilecek yüreklilikte olmalıdır. Kendi çağının tüm önyargılarına karşın, saygınlığının zedelenmesi pahasına, gerçeği olduğu gibi ortaya koymalı; çocukların yetişkinlikte yitirdikleri bu özelliği korumaya çalışmalıdır.

Bu parçaya göre, bir düşünürde aşağıdaki özelliklerden hangisinin bulunması gerekir?

- A) Cevaplardan çok, sorulara ağırlık verme
- B) Soruşturmasına, olabildiğince çok bilgiyle başlama
- C) Bilimsel otoritelerle uyum içinde çalışma
- D) Daha önce cevaplanmamış sorular sorma
- E) Genel görüş ve kabullerin tutsağı olmaktan kaçınma

Çözüm:

Parçaya göre, bir düşünürde A, B, D seçeneklerinde vurgulanan özellikler yer almalıdır. Gerektiğinde bilimsel otoritelere filozof karşı çıkabilir ya da onlarla uyum içinde çalışabilir. Bu durum paragrafta ele alınmamıştır. Fakat genel görüş ve kabullerin tutsağı olmaktan kaçınma düşünürlerin bu özelliklerinin ortaya çıkmasına yol açan temel bir sebeptir.

Cevap E**ÖSYM / 2001**

Filozof, bir temele oturtulmuş ama sonuna kadar geliştirilmemiş bir düşünceden işe başlar ve bu düşünce üzerine çalışmaya devam ederse, bu işiğin ilk kıvılcımlarını borçlu olduğu düşünürün ulaştığı yerden daha ileri gider.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Filozof, işine önyargısız ve eskimiş genellemelerden arınarak başlamalıdır.
- B) Filozof, felsefi soruşturmaya başlarken, sorulabilecek tüm soruları öncelikle kendisine sormalıdır.
- C) Filozof, yaşadığı çağın ele alınmamış temel sorunlarından yola çıkmalıdır.
- D) Felsefe etkinliği, filozofların kendi aralarındaki tartışmalarla gelişir.
- E) Filozoflar felsefi düşünce birikiminden beslenir ve bu birikime katkıda bulunur.

Çözüm:

Parçada, filozofun kendisinden sonra gelen düşünürlere ışık tutması felsefenin yığılarak ilerlemesi yani kümülatif bir etkinlik olması ile ilgilidir.

Cevap E**ÖSYM 1999 / İPTAL****Bir felsefe tarihçesine göre,**

- Epikros'un acı yokluğunu en yüksek haz olarak belirlemesi, onun uzun yıllar damla hastalığının getirdiği acılarla boğuşmak zorunda kalmasıyla;
- Platon'un demokrasi karşıtı eğilimleri, hocası Sokrates'in Atina demokrasisi tarafından ölüme mahkum edilmesi karşısında duyduğu kızgınlıkla açıklanabilir.

Felsefe tarihçesinin bu yaklaşımının temelinde aşağıdaki görüşlerden hangisi vardır?

- A) Düşünür, çevresindeki olayların etkisinden arındıkça yetkinleşir.
- B) Aynı çağda yaşayan düşünürlerin görüşleri arasında paralellik vardır.
- C) Düşünürler ele alacakları konuları, yakın çevrelerinin yönlendirmesiyle seçerler.
- D) Bir düşünürün öğretisini açıklamak için, yaşadığı çağda egemen olan görüşleri bilmek gerekir.
- E) Bir düşünürün kişisel birikimleri ve yaşantıları onun düşünce sistemini etkiler.

Çözüm:

Parçada, filozofun içinde doğduğu toplumsal koşullardan ve kişisel deneyimlerinden etkilendiği vurgulanmaktadır.

Cevap E**ÖSYM 1999**

Birçok filozof kendinden önce gelenlerin görüşlerinden farklı, kimi zaman onlara zıt bir görüşle ortaya çıkmış; kendinden sonra gelen filozoflar tarafından reddedilme kaderiyle de karşılaşmıştır. Bir bakıma, filozofun, felsefede kendisine kadar olan gelişmeleri ve savları gözden geçirerek yeni bir felsefe sistemine ulaşma çabası içinde olduğu söylenebilir.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Felsefi görüşler, evreni ve varlığı bir yönüyle değil bütünüyle açıklamaya çalışır.
- B) Her felsefe sistemi onu oluşturan düşünürün kişiliğini yansıtır.
- C) Her felsefe akımı kendi içinde düzenli ve tutarlı bir bilgi bütünüdür.
- D) Felsefede üretilen bilgilerin, doğruluğu ya da yanlışlığı tartışılmaz niteliktedir.
- E) Filozoflar, felsefedeki bilgi birikimini sorgulayarak kendi görüşlerini oluşturmaya çalışırlar.

Çözüm:

Parçada; filozofların kendilerinden önce gelen düşünce sistemlerini sorgulayarak, kendi düşünce sistemlerini inşa ettikleri vurgulanmaktadır.

Cevap E**ÖSYM 2003**

Filozof "kavram dostu"dur. Bu, felsefenin yalnızca basit bir kavram derleme, keşfetme sanatı olmadığını söylemek demektir. Çünkü, kavramlar ille de birtakım formlar ya da keşifler değildir. Başka bir deyişle felsefe, kavramlar yaratmayı da içeren bir disiplindir. Dost, kendi yaratılarının dostudur. Örneğin; Platon "İdea", Aristoteles "Töz", Descartes "Cogito" kavramlarıyla neredeyse birlikte anılırlar. Çünkü felsefelerinin temelini bu kavramlar oluşturur ve bu kavramlar onların tanımlamalarına göre anlam kazanmıştır.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Kavramlar basit bilgilerdir.
- B) Felsefenin temelinde merak vardır.
- C) Felsefe gerçeğe ulaşma çabasıdır.
- D) Kavramlar yaratıcılarının güçlü izlerini taşır.
- E) Düşünme kavramlar arasında ilişki kurmaktır.

Çözüm:

Parçada, filozofların kendi felsefi sistemlerini inşa ederken kendilerine özgü felsefi kavramlar geliştirdikleri ve sistemlerini de bu kavramlar üzerine kurdukları vurgulanmaktadır.

Cevap D**Mantıksal Olma**

Felsefeyi tüm diğer disiplinlerden ayıran en önemli özelliği, mantıksal bir biçimde akıl yürütmeye dayanmasıdır. Buna göre filozoflar, bu mantıksal akıl yürütmeleri ya kendileri yaratırlar ya da başkalarının akıl yürütmelerini eleştirirler. Filozoflar, aynı zamanda bu akıl yürütmelerin temelinde bulunan kavramları analiz eder ve açıklığa kavuştururlar. *Felsefede mantıksal olmak, aynı zamanda filozofların çeşitli konularda ileri sürdükleri düşünceler arasında bir çelişkinin olmaması anlamına da gelir.* Bu sebeple felsefe tutarlı ve çelişkisiz zihinsel yargılardan oluşan bir düşünsel etkinliktir. Felsefi metinleri okurken,

1. ÜNİTE: Felsefeyi Tanıma

okuyucuların bu metinlerdeki mantıksal argümanlara odaklanmaları gerekir. Bu noktada okuyucunun göreceği tek şey bu metinlerin oldukça tutarlı olduğudur.

Düşünme Etkinliği Olarak Felsefe

Felsefe yapmak bir düşünme etkinliği olduğu için felsefe öğretimi sadece var olan felsefi öğretileri öğretmek ve öğrenmek olmamalı aynı zamanda felsefe yapmayı öğretmek ve öğrenmek de olmalıdır. Nitekim ünlü filozof **Kant**'ın ifadesi ile "Öğrenilecek felsefe yoktur. Ancak felsefe yapmak öğrenilir." Nasıl spor eleştirmeni olmak ile spor yapmak aynı şey değilse, başkalarına ait düşünceleri serdetmek de felsefe yapmak değildir. Ne zamanki kendi düşüncelerimizi üretmeye başlarız, işte o zaman felsefe yapmaya da başlamış oluruz.

Derinlemesine Düşünme (Refleksiyon Yapma)

Sadece filozoflar düşünmez elbette. Felsefi düşünceyi, diğer düşünme biçimlerinden ayırt eden bir özelliği de "derin bir düşünme" yani refleksiyon yapılabiliyor olmasıdır.

BİLGİ

Derin, refleksif düşünme, sahip olduğu bilgileri soruşturma konusu yapan zihnin bir çeşit kendi üzerine dönme hareketidir.

Başka bir deyişle *felsefe, düşünme üzerine düşünmedir*. Felsefi bilgi - sadece o olmasa da - her zaman insanın kendine bakışıdır. Çünkü *felsefe derin bir düşünme olmakla birlikte düşüncenin kendi üzerine tekrar tekrar dönmesidir*. Refleksif düşünme, düşünülmüş olanı bir daha düşünmektir.

ÖSYM 2001

Sokrates bilgeliliği tanımlarken onun özelliğinin her şeyi bilmek değil, neyi bilip neyi bilmediğini bilmek olduğunu söyler. Bu bakımdan felsefe bilgelik arayışı diye de tanımlanır. Felsefe öğreniminin insanlara kazandıracığı önemli özelliklerden biri de, insanların bildikleri konuda konuşmayı, bilmediklerindeyse susmayı öğrenmeleri olacaktır. Bu özelliği kazanan kişi fikri sorulduğunda bilmediği bir konuda insanları yanlış yönlendirmeyecektir. Örneğin biri ona "Hangi eylemlerimiz erdemlidir?" diye sorduğunda, "erdem" kavramının tanımına ilişkin bir bilgisi yoksa "Bilmiyorum." deyip, karşısındakini yanlış yönlendirmemiş olacaktır.

Bu parçada felsefenin aşağıdaki işlevlerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Hakikati arama ve ona ulaşma isteğini güçlendirmesi
- B) Kavramsal ve refleksif bilginin pratik yaşama aktarılmasını sağlaması
- C) Eleştirel bakış açısını geliştirmesi
- D) Tümel bilgiyi hedef edindirmesi
- E) Soruların yanıtlar kadar önemli olduğunun farkındalığını kazanması

Çözüm:

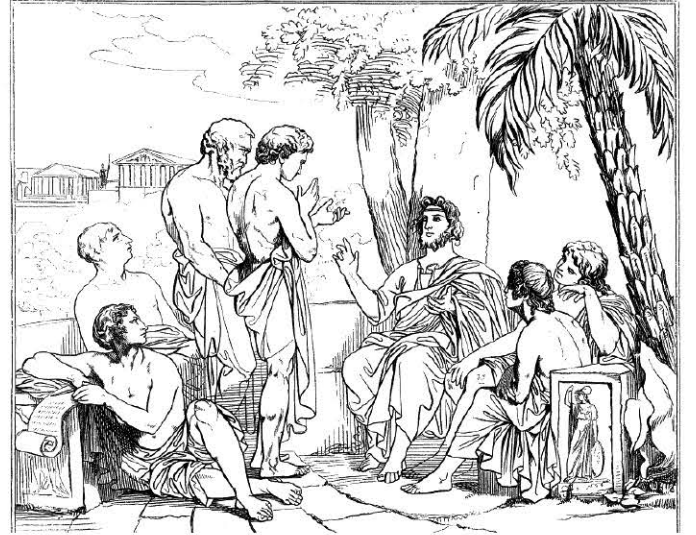
Parçada, felsefenin temel işlevlerinden biri sorgulanmaktadır. Felsefenin insanları bildikleri konularda konuşmaya bilmedikleri konularda ise susmaya davet ettiği; bu süreçte edinilen zihinsel tutumun insanları kavramsal ve refleksif düzeyde düşünmeye yönlendirdiği vurgulanmaktadır.

Cevap B

Hayata ilişkin deneyimimiz ne kadar zengin, bilimsel ve teknik bilgilerimiz ne kadar derin olsa da, bunların hiçbiri felsefenin yerini tutmaz. *Filozof olmak, bu bilgi üzerinde düşünmek, onu sorgulamaktır. Filozof olmak sadece düşünülen şeyi değil, düşüncenin kendisini de soruşturma konusu yapmaktır.*

MERAK

Öğrencisi olmayan bir filozofu veya öğretimi olmayan bir felsefeyi de düşünemeyiz. Her felsefe aynı zamanda bir pedagojidir. Çünkü bilgelik ancak bir başkasına iletildiği ve paylaşıldığı zaman bilgeliktir.

Platon, Akademi'de diğer filozoflarla birlikte paylaşım halinde.

ÖSYM 2001

Felsefe, kendine dönük düşünmedir. Felsefe yapan zihin hiçbir zaman yalnızca bir nesne hakkında düşünmez. Herhangi bir nesneyi düşünürken, aynı zamanda hep o nesneye ilişkin kendi düşüncesi hakkında da düşünür. O zaman, felsefeye ikinci dereceden düşünce, düşünce hakkında düşünce denebilir.

Bu parçada, felsefenin hangi özelliğinden söz edilmektedir?

- A) Cevaplarından çok sorularıyla var olduğundan
- B) Düşünme sürecinin her aşamasında yer aldığından
- C) Kendi etkinliği üzerinde yoğunlaşıp kendi kendini sorguladığından
- D) Özgür düşünmenin yöntemi olduğundan
- E) Sorularını bilimsel verileri temel alarak oluşturduğundan

Çözüm:

Parçada, felsefenin sadece nesnelere hakkında bir düşünme etkinliği olmadığı aynı zamanda düşünme üzerine düşünme olduğu da belirtilmektedir. Soru kökünde yer alan ikinci cümlede ise felsefenin kendi etkinliği üzerinde yoğunlaşmış kendi kendini sorguladığı vurgulanmaktadır. Bu durum, felsefenin sorgulayıcı bir zihinsel etkinlik olduğunu göstermekle birlikte kendisine dönük bir sorgulamayı da gerektiğini göstermektedir.

Cevap C**Felsefede niçin sorular daha önemlidir?**

Çağdaş filozoflardan **Karl Jaspers** (ö. 1969) de, felsefenin bilgiye sahip olmak değil, onu aramak, onun peşinde koşmak olduğunu vurgular. Felsefe sorduğumuz sorulara kesin yanıtlar vermiyorsa da bizlere çok çeşitli alternatif cevaplar sunar. Biz de bu cevaplardan kendimize uygun bulduklarımızı seçip alabiliriz. Ya da biz de her filozofun yaptığı gibi alternatif görüşler üretebiliriz.

Jaspers'e göre felsefe; dogmacılığa yani kesin, değişmez bir bilgiye dönüşüp soysuzlaştığı takdirde kendine ihanet eder. *Felsefe yapmak, yolda olmaktır.* Bu bakımdan *felsefede sorular, cevaplardan daha önemlidir ve her cevap yeni bir soruya dönüşür.* Felsefe, sorularımıza cevap vermektense daha çok sorduğumuz sorulara verdiğimiz cevaplarımızı sorgulamaktan sorumludur. Bu bakımdan **Ortega Y Gasset'in** de dediği gibi "*Felsefe, çözümlerinin geçerli olmasıyla değil; sorularının karşı konulmaz özelliği sayesinde vardır.*"

Filozof doğrunun peşinden koşmasına karşılık, bağnaz insan kesin bilgiye sahip olduğuna inanır. Felsefi alçak gönüllülük; doğruya benim senden daha fazla sahip olmadığım, onun ikimizin de önünde bulunduğu anlamına gelir. Böylece *felsefi bilinç, ne mutlak bir bilgiye sahip olduğundan dolayı mutlu ne de şifa bulmaz bir şüpheliğin pençesinde kıvrıldığı için mutsuz bir bilinçtir. O, sahip olduğu şeyle yetinmeyen, ulaşma imkânına sahip olduğuna inandığı şeyi araştıran kaygılı bir bilinçtir.*

MERAK

Felsefede kesinlik arayanlar, hiç kuşkusuz hayal kırıklığına uğrayacaklardır.

Bu durum, felsefenin konularından ve bu konulara dair sorduğu sorularından kaynaklanır. Felsefenin ilgilendiği konular/sorular o kadar gizemlidir ki hava gibi teneffüs ederiz ancak hiçbir şekilde ele avuca sığdıramayız. Bu yüzden her filozof ancak kendine göre bir sonuca ulaşır. Bu bakımdan felsefe öznel bir etkinliktir. *Felsefi görüşler özeldir; başka deyişle özne olan filozofun kişisel inançlarından, değer yargılarından ve tercihlerinden ciddi bir biçimde etkilenir.* Bu bakımdan filozofların görüşleri genel - geçer değildir. Bu çerçevede "*Felsefede son söz, son sözün söylenemeyeceğidir.*" **Mevlana'nın** dediği gibi, "Her gün bir yerden göçmek ne iyi / Her gün bir yere konmak ne

güzel / Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş / Dünle beraber gitti, cancağızım, / Ne kadar söz varsa düne ait / Şimdi yeni şeyler söylemek lazım." (A. Kadir'in çevirisi)

ÖSYM 2007 / Sos - 1

Demokritos, sofrasına gelen incirleri yerken bir bal kokusu almış ve hemen bir araştırmacı başlamış kafasında; o güne dek incirlerden almadığı bu koku nerden gelebilir, diye. Merakını gidermek için, incirlerin toplandığı yeri görmeye gitmek istemiş. Sofradan niçin kalktığını anlayan hizmetçi kadın gülmüş: "Boşuna zaman kaybetmeyin, incirleri bal çanağına koymuştum toplarken." demiş. Demokritos'un canı sıkılmış bu araştırma fırsatını kaçırdığı, bir merak konusu elinden alındığı için. "Hadi be sen de." demiş hizmetçi kadına, "Keyfimi kaçırdın ama ben yine de bal kokusu incirde kendiliğinden varmış gibi nedenini araştıracağım." Demokritos'un bu yaklaşımı birçok bilim adamı ve filozofta vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada bilim adamı ve filozoflarda var olduğu söylenen yaklaşıma ters düşer?

- A) Olaylara diğer insanlardan farklı bakma
- B) Her şeyin nedenini sorma
- C) Araştırmaktan hoşlanma
- D) Merak duygusunu canlı tutma
- E) Başkalarının düşüncelerini benimseme

Çözüm:

A, B, C, D seçeneklerinde belirtilen özelliklerin, parçada ifade edilen filozofların ve bilim insanlarının özellikleriyle bağdaştığını söyleyebiliriz, fakat E seçeneğinde belirtilen özellik, filozoflarda ve bilim insanlarında görülmeyen bir özelliktir.

Cevap E**ÖSYM 2004**

Hegel tarihi keşfeder, Schopenhauer ise ondan vazgeçer. Onların bu uyumsuzluğu hala çözüm bekliyor.

Bu parçadan felsefi düşünceyle ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkartılabilir?

- A) Soruların kendi cevaplarını içerdiği
- B) Çağın değerlerine bağlı olduğu
- C) Kesin bir doğruya ulaşamadığı
- D) Bilimsel düşünceden etkilendiği
- E) Doğrusal ilerleme gösterdiği

Çözüm:

Parçada, aynı konu üzerinde iki filozofun birbiriyle uyuşmadığı vurgulanmaktadır. Hegel tarihi keşfediyor, fakat Schopenhauer ise ondan vazgeçiyor. Bu durum, filozofların aynı konu üzerinde kesin bir yargıya ve doğruya ulaşamadıklarını gösterir.

Cevap C

ÖSYM 2013 / YGS

Felsefe sorularla doğar, büyür, gelişir. Ancak felsefi soru diğer sorulardan farklıdır. Felsefe, olanla yetinmez. Bu yüzden insan ve zihnini sürekli arayışa sürükler. Bu eylemle de yaşamı, varlığı, bilgiyi ve değerleri daha da anlamlı bir hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Belki de bu yüzden olacak ki her insan kendini tanımaya ve bilmeye başladığı ilk günden itibaren “Ben kimim, neyim ve ne olacağım?”, “Evren nedir?”, “Dünya nedir?”, “Doğru nedir?”, “Güzel nedir?”, “Adalet nedir?” veya “Eşitlik nedir?” gibi birçok soru sormaktadır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, felsefi soruyu diğer sorulardan ayıran özelliklerden biri değildir?

- A) Var olanla yetinmeme
- B) Neden - sonuç ilişkileri arama
- C) Eleştirel ve sorgulayıcı olma
- D) Bitmez tükenmez arayışlardan oluşma
- E) Yaşamı ve varlığı anlamlandırmaya çalışma

Çözüm:

A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan özellikler, felsefi soruları diğer sorulardan ayıran özellikler arasında sayılırken B seçeneğindeki “neden - sonuç ilişkileri arama” bilimsel soruların ve düşüncenin bir özelliğidir.

Cevap B

ÖSYM 2011 / YGS

Yeni çağda pozitif bilimlerdeki gelişmeler felsefenin alanını bir ölçüde daraltmış, giderek felsefenin yalnızca bilimlerle ilgili alanları konu almasının yeterli olabileceği düşüncesi belirip güçlenmiştir. Bunun sonucunda, felsefenin yeni bir alanı olarak bilim felsefesi doğmuştur. Hatta bundan sonra bazıları felsefe yapmanın yalnızca “Bilim üzerine düşünme” etkinliği olduğunu sanmıştır.”

Bu parçada sözü edilen Yeni Çağdaki felsefi yaklaşım, felsefi bilginin aşağıdaki özelliklerinden hangisine ters düşmesi nedeniyle eleştirilebilir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine dayalı olma
- B) Eleştirel bir yapıya sahip olma
- C) Yaratıcılık gerektirme
- D) Bilgi evrenini bir bütün olarak ele alma
- E) Filozoflara özgü etkinliğin ürünü olma

Çözüm:

Felsefe, varlığı bir bütün olarak açıklamak ister. Parçada ise felsefenin bilime eklendiği hatta felsefe yapmanın bilim üzerine düşünmek olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, felsefenin bilgi evrenini bir bütün olarak ele alma özelliğine ters düşmekte olduğu için eleştirilmektedir.

Cevap D

Felsefenin Temel Konuları

Felsefe üç klasik alt dalı içinde barındırır:

- **Varlık Felsefesi (Ontoloji):** Ontoloji ve metafizik eşdeyişle varlık felsefesi, felsefenin en önemli disiplinlerinden birisidir. Bu alanda temel olarak “Varlık nedir?” “Varlık var mıdır?” vb. sorulara yanıtlar aranır.
- **Bilgi Felsefesi (Epistemoloji):** Epistemoloji eşdeyişle bilgi felsefesi, (bilgi kuramı - bilgi teorisi) bilgiyi konu alan bir felsefe disiplinidir. Bu alanda temel olarak “Bilgi nedir?” ve “Nasıl biliyoruz?” gibi sorulara yanıtlar aranır.
- **Değerler Felsefesi (Aksiyoloji):** Aksiyoloji eşdeyişle değerler felsefesi, etiği ve estetiği konu alan bir felsefe disiplinidir. Temel olarak “İyi ve güzel nedir?” sorularına yanıt aranır. İyi, etiğin eşdeyişle ahlak felsefesinin, güzel ise estetiğin eşdeyişle sanat felsefesinin konusunu oluşturur.

Felsefenin tarihsel gelişimine bağlı olarak bu ana felsefe dallarından ayrı olarak yeni felsefe alanları da oluşturulmaya başlanmıştır. Bu alanlar şunlardır: **Bilim Felsefesi, Toplum Felsefesi, Tarih Felsefesi, İnsan Felsefesi, Siyaset Felsefesi, Dil Felsefesi, Hukuk Felsefesi, Din Felsefesi, vb..**

ÖSYM 2012 / YGS

Her bir akı karasından seçerek
Varlık dağlarını delip geçerek
Düzde ben bir insan olmaya geldim

Nimri Dede'ye ait bir şiirden alınan bu dizelerin her biri, sırasıyla felsefenin alt disiplinlerinden hangilerinin konusu olabilir?

- A) Epistemoloji - ontoloji - etik
- B) Etik - epistemoloji - estetik
- C) Ontoloji - estetik - etik
- D) Etik - epistemoloji - ontoloji
- E) Ontoloji - estetik - epistemoloji

Çözüm:

Felsefenin üç klasik alt dalı bulunmaktadır. Bunlar; epistemoloji, ontoloji ve aksiyolojidir. Aksiyolojide kendi içerisinde etik ve estetik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Akı karadan ayırmak doğruyu yanlıştan ayırmakla, varlık dağlarını delmek varlıkla, insan olmak ise ahlakla ilgilidir. Birinci satır epistemoloji, ikinci satır ontoloji, üçüncü satır ise etikle ilgilidir.

Cevap A

ÖSYM 2009 / Sos - 1

Dünyanın başlangıcı, sonu ve niçin var olduğuna ilişkin sorular hep merak uyandırır. Heidegger, bu türden sorulara ilişkin genel fikirlerin ve bunların tarihinin ayrıca bunlardan kaynaklanan başka şeylerin belirtilmesinde felsefe sözcüğünün kullanılmasını olanaksız kılmıştır. Bunun da Heidegger'in felsefeye en temel katkısı olduğu söylenebilir.

Bu parçaya göre Heidegger'in felsefe sözcüğünün kullanılmasını istemediği alan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Etik
- B) Metafizik
- C) Estetik
- D) Bilim felsefesi
- E) Bilgi kuramı

Çözüm:

Metafizik, varlığın özü ve ilk nedeni ile ilgilenen bir felsefe dalıdır. Soru kökünde "Dünyanın başlangıcı, sonu ve niçin var olduğuna ilişkin sorular hep merak uyandırır." Bu tür sorular, metafizikle ilgilidir. Heidegger'in bu anlamda felsefede kullanılmasını istemediği kavram ise metafiziktir.

Cevap B

ÖSYM 2016 / YGS

Aristoteles, var olanı var olan olarak ele alan felsefe disiplini "ilk felsefe" olarak adlandırır. Bu felsefe disiplininin, varlığı bir bütün olarak ele aldığını ve varlığın ilk ilke ve nedenlerini ortaya koyduğunu söyler.

Bu parçaya göre, Aristoteles'in ilk felsefe olarak adlandırdığı felsefe disiplini aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ontoloji
- B) Epistemoloji
- C) Etik
- D) Estetik
- E) Mantık

Çözüm:

Epistemoloji, varlığın bilgisi; etik varlığın ahlak boyutu; estetik ise varlığın güzellik boyutunu ele alır. E şıkkındaki mantık, formel bilimler alanı içerisinde yer alan bir bilim dalıdır. Soru kökünde "ilk felsefe" ifadesiyle "varlığı bir bütün olarak ele aldığı" ve "varlığın ilk ilke ve nedenlerini ortaya koyduğunu" vurgulanmaktadır. Bu konular üzerinde araştırma yapan felsefenin alt dalı ise ontoloji (varlık felsefesi) dir.

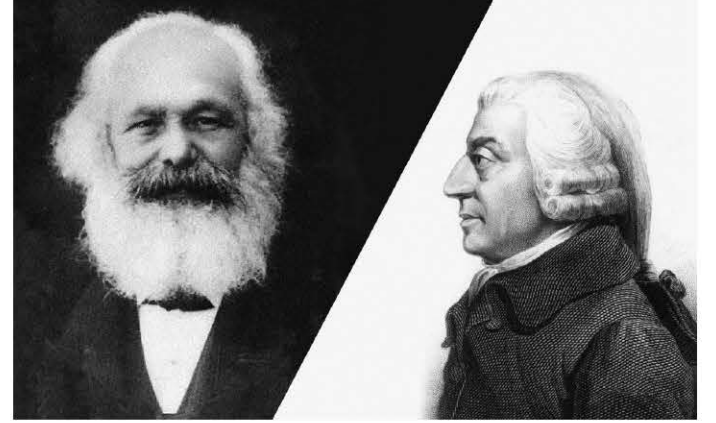
Cevap A

Felsefe ve Yaşam

Felsefe bir şeye sahip olmak değil, onu aramak, onun peşinden koşmaktır. 20. yy'da ise felsefe, kelimenin asıl anlamında, ne bir bilgidir ne de bir güçtür. Zamanımızda bilgi, esas olarak bilimsel bilgidir. Aynı şekilde bugün güç, daha çok teknolojik alana aittir (sanayi, tıp, bilişim vs). Peki, günümüzde geline bu noktaya binayen, felsefenin tüm değerini kaybettiği sonucunu çıkarabilir miyiz?

Günümüzde bilim ile felsefe bir madalyonun iki yüzü gibidir. Felsefenin geliştirdiği eleştirel düşüncenin ve insana kazandırdığı sorgulama becerisinin, bilimsel düşünceye ve yenilikçi buluşlara zemin oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Siyaset alanında da felsefi fikirlerin etkisinin büyük olduğunu söylemek gerekir. Örneğin, ABD'nin Anayasası çok büyük ölçüde İngiliz filozofu John **Locke**'un (ö. 1704) siyaset konusundaki düşüncelerine dayanır. Jean Jacques **Rousseau** (ö. 1778), Charles - Louis de Secondat **Montesquieu** (ö. 1755), **Voltaire** (ö. 1778) ve Denis **Diderot** (ö. 1784)'un düşünceleri de **Fransız Devrimi**'nin doğuşunda küçümsenemeyecek bir rol oynamışlardır. Soğuk Savaş döneminin iki kutbu olan sosyalist blokun Karl Heinrich **Marx** (ö. 1883) ve Friedrich **Engels**'in (ö. 1895) düşüncelerine, kapitalist blokun ise John **Locke** ve Adam **Smith** (ö. 1790) gibi filozofların fikirlerine dayandığı hepimizin malumudur.

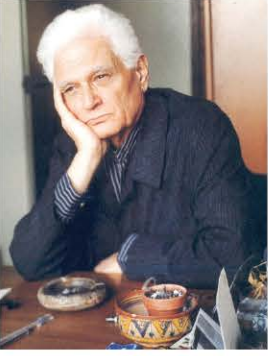

Karl Marx

Adam Smith

Bilgi ve iletişim ağlarının güçlenmesi ve yaygınlaşmasıyla kültürler arasındaki etkileşim artmakta, kültürler giderek iç içe geçmektedir. Kendi kültürünü diğer kültürlerle karşılaştırmak ve yeni ufuklara doğru açılmak için bugün felsefeye her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. Hayatımızda otomasyonun doğurduğu "robotlaşma" tehlikesi, insanlığı birkaç kez ortadan kaldırma gücüne sahip nükleer silahların varlığı, küresel ısınma vb çevre felaketleri hem bilimin, felsefenin yerini tutmadığını hem de teknolojinin, bilgeliğin yerini tutmadığını çarpıcı bir biçimde göstermektedir.

Günümüz filozoflarından Jacques **Derrida** (ö. 2004) da bunu vurguluyor: "Günümüzde, toplumun çok acil sorunlarına cevap aramakta, hiçbir zaman olmadığı kadar felsefeye ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorum... Hiçbir zaman, günümüzdeki kadar felsefi hafızaya ihtiyacımız olmamıştır."

Jacques Derrida

Erich Fromm

Her şeyden önce maddeyi işleyip biçimlendirme gücü olan bilimsel bilgi ve teknoloji, amaçlarını ve anlamlarını bizzat kendilerinde bulamazlar. Bu nedenle felsefenin bilim ve teknoloji için, anlam ve amaç üretmesi gerekir. Modern dönemde kendini tanımak ve insanı anlamak bütün zamanlardan daha büyük bir önem kazanmıştır. Çünkü çağımız, huzursuzluğun ve tedirginliğin doruğa çıktığı, araçların bollaşmasına karşılık amaçların buharlaştığı bir çağdır. Varoluşçu filozofların deyişle çağımız bir "Endişe Çağı"dır. Evet "Bilgi Çağı, Atom Çağı, Uzay Çağı" ama aynı zamanda insanı içten içe kemiren, rüyalarında bile yalnız bırakmayan "Kaygı Çağı". Modern zamanlarda insanın yaşadığı karmaşayı hümanist düşünür Erich Fromm (ö.1980) şöyle betimliyor:

"Şu var ki, çağdaş insan kendini, yine de tedirgin ve gitgide daha şaşkın hissetmektedir. Çalışıp çabalamakta, ama yaptığı işlerin boşluğunu belli belirsiz bir şekilde fark etmektedir. Tabiata egemen olmak için yeni ve daha iyi araçlar yarattıkça, bu araçların karmakarışık ağına düşmüş ve onlara anlam kazandıran biricik gayeyi yani kendisini gözden kaçırmıştır. Tabiatın efendisi oldukça, kendi elleriyle yapmış olduğu makinenin kölesi haline gelmiştir. Madde konusundaki tüm bilgisine rağmen, insan varlığının en önemli ve temel soruları konusunda bilgisizdir: İnsan nedir? Nasıl yaşamak zorundadır, insanın içindeki çok büyük güçler, verimli bir şekilde nasıl kullanılabilir?"

Çılgınlık/Umutsuzluk (1893), tablosunda Norveçli ressam Edvard Munch, hayat, aşk, korku, ölüm ve melankoli gibi öğeleri işler.

MERAK

İnsan ekmezsiz yaşayamaz, ancak yalnızca ekmele de yaşayamaz. İnsan ekme kadar anlama da ihtiyaç duyar.

Bu bakımdan "Hayatımın anlamı nedir, niçin yaşıyorum?" sorusu içten içe herkesin cevabını aradığı bir sorudur.

Sokrates'in vurguladığı gibi "Araştırılmayan, incelenmeyen, üzerinde düşünülmemeyen bir hayat, yaşamaya değermez." Felsefe, insanı insan yapan ve bir hiç olmaktan kurtaran araştırma ruhunun, anlamlandırma, yorumlama ve değerlendirme etkinliğinin, önemli sorular sorma ve onlara ciddi olarak cevaplar arama özelliğinin, erdemli olma ve mutlu yaşama talebinin, kısaca bilgelige ulaşma özleminin bir ifadesidir.

Felsefenin hayatın içinden konulara olan ilgisinin bir göstergesi de 21. Dünya Felsefe Kongresi'nin gündemidir. 10 - 17 Ağustos 2003 tarihlerinde Uluslararası Felsefe Kuruluşları Federasyonu tarafından İstanbul'da yapılan 21. Dünya Felsefe Kongresi'nin belki de en önemli özelliği, felsefeyi akademiyle sınırlamayan bir gündeme sahip olmasıydı. Kongre "Dünya Problemleri Karşısında Felsefe" başlığı altında toplanmıştır.

Prof. Dr. İoanna Kuçuradi

Hem "Uluslararası Felsefe Kuruluşları Federasyonu" hem de "Türkiye Felsefe Kurumu"nun Başkanı olan **Prof. Dr. İoanna Kuçuradi** de, İstanbul'daki kongreyi önceki 20. **Dünya Felsefe Kongresi'**nden ayırdeden noktanın, "merkeze, çağımızın sorunlarının konması" olduğunu belirtmektedir.

Kuçuradi, başlıktaki "dünya problemleri" ni ise (1) yoksulluk ve terörizm gibi insanlığın günümüzde çektiği başlıca sıkıntılar ve dünyanın girdiği çıkmazlar açısından "çağımızın bazı olguları" ve (2) bunlar karşısında duyulan, örneğin, insan haklarının korunması gibi özlener ve/veya önerilen çözüm yolları olarak tanımlamaktadır.

BİLGİ

Her yıl Kasım ayının üçüncü Perşembe günü, "Dünya Felsefe Günü" olarak kutlanmaktadır. Türkiye Felsefe Kurumu'nun web sitesi www.tfk.org.tr

Her İnsan Filozof Mudur?

Esasında bir insanın felsefenin dışında kalması pek de mümkün değildir. Çünkü herkesin şöyle ya da böyle bir yaşam tarzı bir dünya görüşü vardır. Yaşam tarzımızın, dünya görüşümüzün diğer adı ise felsefedir.

Nasıl bir dili konuşabilmek için dil uzmanı olmak gerekmiyorsa bir felsefe sahibi olmak için illa da filozof olmak gerekmez. Bir dili yazarlar ve şairler gibi ustalıklı bir biçimde kullanamayabiliriz; ama en azından meramımızı anlatacak kadar herhangi bir dili kullanabiliriz. Bunun gibi hayatımıza yön vermesi için benimsediğimiz ilkeler de kişisel felsefemizdir. Bu bakımdan çağımız filozoflarından **Mortimer Adler** (ö. 2001) haklı olarak "*Felsefe herkesin işidir.*" der.

Bir şeyin doğru olduğu iddiasını desteklemek için kanıtlar sunmaya başladığımız andan itibaren felsefe yapmaya başlamışız demektir. Ahlaki tercihler, siyasal tutumlar üstü örtülü olsa da bazı felsefi varsayımlara dayanır. **Felix Marti - Ibanez**'in vurguladığı gibi "*Filozof yalnızca Platon ve Aristoteles değildir... Kendini, çevresini ve evreni anlamakla ilgilenen herkes filozoftur.*" Öyleyse **Stanley M. Honer** ve arkadaşlarının yazdığı üzere "*Sıradan insanla filozof arasındaki fark, sadece bir derece farkıdır.*"

ÖSYM 2004

Felsefe yapmak dağa tırmanmak gibidir. Sadece doruğu ele geçirmek için dağa çıkanlar dağdan bir şey anlayamazlar. Gerçek dağcı, olanca varlığıyla dağda yaşadığı zamanı üstün tuttuğu içindir ki dağa tırmanır. Doruk ancak dağda yaşanan zamanın bir parçası olarak önemlidir. Dağ, doruk değildir.

Bu parçada savunulan görüş, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Filozof, felsefe yapmanın her aşamasından haz alır.
- B) Filozofun amacı, gerçeğin bilgisine ulaşmaktır.
- C) Felsefe, yapmayı öğretir; söylemeyi değil.
- D) Felsefede doruk noktası yoktur.
- E) Sevgi olmadan felsefe olmaz.

Çözüm:

Parçada filozof dağcılara benzetilmektedir. Dağcı için önemli olan dağda yaşamaktır, doruğa ulaşmak bile dağda yaşamamanın bir parçası olarak bir anlam ifade etmektedir. Bu sebeple "felsefe yapmak" bir süreçtir ve bu sürecin her aşamasından insanın düşünsel olarak haz almayı bilmesi gerekir.

Cevap A

Felsefe - Dil

İnsanı diğer canlılardan ayırt eden başlıca özelliği "konuşan ve düşünen" bir canlı olmasıdır. Konuşmak da düşünmek de dil aracılığıyla gerçekleşen zihinsel bir etkinliktir. Bu bakımdan dil, insan türünün ayrıcalıklı bir özelliğidir diyebiliriz.

Dil insanlara son derece karmaşık ve kudretli bir sembolik iletişim aracı sağlamıştır. Hayvanlar, yiyeceğin nerede olduğunu veya tehlikeli bir durumun varlığı gibi belirli temel mesajları kendi hemcinslerine iletebilirler. Ancak iletişim hayvanlar için kullanıldığında, diğer hayvanlar için anlam ifade eden sinyaller verme demek olur. Bunlar havlama, ötme ya da kabarma gibi mesajlardır. Hayvanların arasındaki iletişim ne kadar karmaşık ve ilgi çekici olsa bile, dile bağlı olarak geliştirilmiş insanlar arasındaki iletişimle karşılaştırıldığında hayvanlar arasındaki bu iletişim biçiminin son derece basit olduğu görülmektedir.

Dil ile insan, hem kendisi hem de kendi dışındaki insanlarla ve diğer varlık alanlarıyla ilişki kurar. Dil sayesinde insan bilgi biriktirir ve bu bilgileri yeni kuşaklara aktarır. Bu bilgi birikimi sayesinde insan, kültür ve uygarlığı yaratmıştır. Dil olmasaydı bilgi biriktirme imkanı olmayacaktı; bilgi birikimi olmasaydı kültür ve uygarlıktan yoksun olacaktık. Bir anlamda yaban hayatı yaşamaya mahkum olacaktık. Bu bakımdan dil, insan olmanın ön koşuludur.

Konuşmak ve düşünmek, dil aracılığıyla gerçekleşmektedir. Ancak dil sadece bir araç da değildir. Dil felsefesinin kurucusu **W. Von Humboldt**'a (ö. 1835) göre dil, olmuş bitmiş bir şey, bir ürün değil, sürekli oluşum halindeki bir etkinliktir. Dilin yalnızca bir iletişim aracı olduğunu ileri sürenlere karşı Humboldt dilin sadece yalın bir araç olmadığını, düşünceyi yaratan bir etkinlik olduğunu ileri sürmüştür. Dil olmasaydı, düşünme de olmazdı.

Dile dökmeden, dil kalıbına yerleştirmeden gerçekliği anlayamıyor, üzerinde düşünemiyoruz. Dünyayı dil yoluyla kavırıyoruz. Bu düşünce felsefe tarihinde pek çok filozofta karşımıza çıkar. Örneğin; **Humboldt**, "Dünyayı kavramlara dönüştürme", Ernest **Cassirer**, "Dünyayı simgeleştirme", Ludwig Josef Johann **Wittgenstein** (ö. 1951) "Dünyayı resimleme", Johannes Leo **Weisgerber** (ö. 1985), "Dünyayı sözcüklendirme, adlandırma"dan söz ediyorlar.

Felsefe profesörü **Nermi Uygur** (ö. 2005), "*Felsefeyi dünyaya yönelmiş dilin anlamında derinleşme olarak tanımlamaktadır:* "Bir felsefe sorusunun olanca ağırlığı, "Nedir?" kilit taşına dayanır. Felsefedeki "Nedir?" sorusu, kavramların anlamını kavramaya yöneliktir. Bu "Nedir?"de şaşmayla karışık bir araştırma dileği açığa çıkar. "Nedir?", doğrudan doğruya anlama yapıışıktır. "Nedir?", "...anlamı nedir?" ile aynı şeydir. Bütün felsefe sorularını gerçekten felsefe sorusu iseler bu kalıba dökülebiliriz.

Örneğin, "İyi nedir?" sorusunu soran, kendisine bir felsefe sorusu sormuşsa, aslında "İyi sözünün anlamı nedir?" sorusunu sormuştur. *İşte felsefe, bu sebeple "Nedir?"in soru konusu yaptığı kavramların*

anlamlarıyla uğraşmaktadır. Her felsefe sorusunun temel amacı, bir kavramın ya da kavram öbeğinin açıklanmasıdır. Anlamı sorma, felsefe sorularının özelliğidir. Felsefede asıl kaygı anlamdır. Oysa günlük hayatta sorduğumuz sorular anlama ilgisizdir. "Sokak kapısı kapalı mı?" sorusunun amacı, belli bir somut durumu aydınlanmaktadır. Dikkat, soru cümlesindeki tek tek sözlerde ya da bu sözlerin birliğinde değil; bu sözlerin aracılığı ile somut bir olayın kendisinde yoğunlaşmıştır. Günlük hayatta soranın yüzü, dünya alanına dönüktür; soruyu kovuşturmak için dünyanın içine dalmak gerekir. Felsefede ise soru, bazı sözlerin anlamları karşısında bir duraksamadır; yapılacak tek şey, bu kavramların anlamı üzerine derinleşmek yani refleksiyon yapmaktır. Dünya ve anlam ise bir yanda günlük soruların, öbür yanda felsefe sorularının ortaya çıkardığı bir araştırma sorunu olarak karşımızda durmaktadır.

Felsefe sorusunun aydınlatmayı dilediği anlam, olabilen dünyaların ötesinde yeni bir ülke değildir. "... anlamı nedir?" sorusundaki anlam, sorgulaması yapılan kavramın anlamıdır. Anlamın ortamı dildir, dildeki sözlerdir, söz düzenleridir. Dil ise her günkü konuşmalarımızdan açıkça belli olduğu gibi dünyaya aşkın bir gerçeklik değildir. Yalnız bundan, felsefe sorularının düpedüz dili araştırdığı sonucunu çıkarmamalıyız. Felsefe sorusu, ne evren olarak evreni ne de dil olarak dili sorar. Kısaca "Felsefe, sorusu dünyaya yönelmiş olan dilin anlamında derinleşmeyi başlatır." diyebiliriz. Böylece, felsefenin, tümüyle bu derinleşmenin kendisi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Nermi Uygur

W. Von Humboldt

Wittgenstein

BİLGİ

Düşünceyi yaratan ve ileri götürende dil olduğuna göre, büyük düşünce yapılarının kurulabilmesini de dil sağlar.

Ancak bunun için dilinde gelişmiş olması gerekir. Burada karşılıklı bir etki olduğu açıktır. Dilin gücüne karşı, düşüncenin gücü kendini gösterir. Dile bağlı olan insan, sonunda dile egemen olur ve dil üzerine etki yapar. Böylece dilin durmadan yeniden ve yeniden yaratılarak bir kuşaktan öteki kuşağa geçen bir etkinlik olduğu anlaşılır. Her birey ve her kuşak, ona yeni bir şey katmak için mücadele eder. Yaşam akmaya devam eder...

Bir topluluğun dili, o topluluğun yaptıklarının, ettiklerinin, yaratıklarının ve tembelliklerinin bir ifadesidir. Dil, bir insanın ve bir ulusun aynasıdır. Leibniz'in ifadesiyle de "Dil, zihnin aynasıdır." Çünkü dil, zihni ve zihindeki düşünceyi bizlere aktarır. Dil ne kadar berrak ise zihindeki düşünce de o derece berrak olarak dile gelir.

Amerikalı dilbilimci **Benjamin Lee Whorf** (ö. 1941) ana dilin insanın düşünce sistemini büyük ölçüde etkilediğini söylemiştir. "Dil, dünya görüşünü de etkiler." der Whorf. Buna göre farklı diller, dünya görüşlerinde de farklılığa yol açar.

Whorf kuramı, bu kişilik tiplerine dair kullanılan kelimelerin, o insanlar hakkında nasıl düşündüğümüzü etkilediğini de öne sürüyor. Örneğin, "bilim adamı, iş adamı" sözcükleri kadınların bilim ve iş dünyasında pek de hesaba katılacak bir faktör olmadığını ima etmektedir. Bu nedenle de, "bilim adamı, iş adamı" sözcükleri giderek yerini "bilim insanı" ve "iş kadını" sözcüklerine bırakıyor. Whorf'un kuramına göre dildeki bu değişim, düşünce sistemlerimizde kadın imajını da değiştirecektir.

Sözün gücünü en iyi anlatan düşünürlerden biri, hiç kuşkusuz ünlü sufi şair **Yunus Emre** diğeri ise **Mevlana**'dır.

SÖZ OLA KESE SAVAŞI

Sözü bilen kişinin, yüzünü ak ede bir söz
Sözü pişirip diyenin işini sağ ede bir söz
Söz ola kese savaşı, söz ola bitire başı
Söz ola ağılu aşı, yağ ile bal ede bir söz

Kişi bile söz demini, demeye sözün kemini
Bu cihan cehennemini, sekiz cennet ede bir söz
Yunus şimdi söz yatından, söyle sözü gayetinden
Pek sakın o sah katından, seni irak ede bir söz

(Ağılu: Zehirli, Dem: Etki. Kem: Fena, değersiz. Yat: Usul, yol yordam.)

Her gün bir yerden göçmek
Ne iyi
Her gün bir yere
Konmak ne güzel
Bulanmadan, donmadan
Akmak ne hoş
Dünle beraber
Gitti cancağızım
Ne kadar söz varsa
Düne ait
Şimdi yeni şeyler
Söylemek lazım

Hz. Mevlana

0A1D0A54

1. Jaspers, felsefeyi "daima yolda olmak" şeklinde tanımlar.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Felsefe, varlığı bir bütün olarak görme etkinliğidir.
- B) Her felsefi disiplin kendine özgü kavramlar kullanır.
- C) Felsefede sonuca birçok çözüm yolunun denenmesinden sonra ulaşılır.
- D) Felsefede önemli olan, sorulara cevap ararken izlenen süreçtir.
- E) Felsefe, soyut ve kurgusal bir etkinliktir.

2. Felsefe; insanı insan yapan ve bir hiç olmaktan kurtaran, araştırma ruhunun, anlamlandırma, yorumlama ve değerlendirme etkinliğinin, önemli sorular sorma ve onlara cevaplar arama özelliğinin, erdemli olma ve mutlu yaşama talebinin bir ifadesidir.

Bu parçaya göre, en geniş anlamıyla felsefe nedir?

- A) Bilgelige ulaşma çabasıdır.
- B) Tartışmalarda üstün gelme tekniğidir.
- C) Cevabı olmayan sorular sormaktır.
- D) Eleştirel bir bakışa sahip olmaktır.
- E) Varlığa ilişkin bilgi elde etme yollarından biridir.

3. İnsan, içinde bulunduğu ortamı, çevreyi tanıyarak anlamlandırmaya çalışan tek canlıdır. İnsanı diğer canlılardan ayıran temel farklardan biri budur. İnsanın "görünenin arkasındaki gerçeği bulma" çabası, evren hakkında ona birçok ipucu vermiştir. Bu ipuçları, varlığa ilişkin bilgilerimizi oluşturur.

Bu parçada, bilginin ortaya çıkmasına yol açan hangi temel etmen vurgulanmaktadır?

- A) Evrenin karmaşık yapısı
- B) İnsanın bilme arzusu
- C) Duyu verilerinin etkisi
- D) İpuçlarının yetersizliği
- E) İnsanın doğaya egemen olma isteği

4. Felsefe, ortaya çıktığı ilk dönemlerden günümüze değin çok ciddi bir bilgi birikimine ulaşmıştır. Bu bilgi birikimini; işe yaramaz laf salatası olarak görenler olduğu gibi, bilimlerin ortaya çıkmasını sağlayan ve insana geniş bir bakış açısı kazandıran bir cevher olarak düşünenler de vardır. Ancak şu bir gerçektir ki; hakkında yapılan yorumlar ne olursa olsun felsefe, insana hoşgörü, erdem, yaratıcılık ve analitik düşünme yeteneği kazandıran zihinsel bir etkinliktir.

Bu parçadan felsefeye ilişkin aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İnsanın ufkunu genişletir.
- B) İnsana anlayış kazandırır.
- C) İnsanın düşünme gücünü geliştirir.
- D) İnsanın yaratıcı ve üretken olmasını sağlar.
- E) İnsanın dogmatik düşünemesini sağlar.

5. Felsefe sözcüğünün aslı "philosophia"dır. Philo sevgi anlamına gelir, sophia ise bilgi demektir. Yalnız sophia sözcüğü sadece kuru ve soyut bilgi anlamına gelmez. Akıllıca hareket etmek, kendine egemen olmak, kötü durumlara göğüs germeyi bilmek anlamlarını da taşır. Bu nedenle "felsefenin amacı sadece bilgi vermektir" denilemez.

Buna göre, felsefe için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Salt teorik bir etkinliktir.
- B) İnsan hayatına anlam vermeye çalışır.
- C) Rasyonel ve eleştirel bir etkinliktir.
- D) Sistemli ve tutarlı bir bilgidir.
- E) Yol göstermeyi amaç edinen bir bilgidir.

6. Filozof, kesin bilgiye ya da mutlak hakikate sahip olduğuna asla inanmaz. Diğer bir deyişle filozof, mutlak hakikatleri olan bir insan değildir. Ama bu, filozofun hiçbir şeyin bilinemeyeceğini düşünen koyu bir şüpheli olduğu anlamına da gelmez. Filozof; bilgisini yetersiz bulan, onu eleştiren ve sürekli yeniyi arayan kişidir.

Yukarıda filozofun hangi özelliği üzerinde durulmaktadır?

- A) Teorik bilgiler üretme
- B) Mutlak bilginin varlığına inanmama
- C) Sistemli düşünceler ortaya koyma
- D) Elindeki bilgilerle yetinmeme
- E) Evrensel konulara yönelme

1. Filozof; kendisini felsefe topluluğunun bir üyesi olarak duyumsayan, sadece bu yolla var olduğunun farkına varan, içerikli sorunlara evrensel çerçevelerden bakabilme ustalığını gösteren ve dünya sorunlarına karşı kayıtsız kalmayan bir öznedir.

Yukarıda filozofun;

- I. sorumluluk duygusu gelişmiş olma,
- II. bulunduğu çağın ve toprağın sınırlarını aşma,
- III. Farklı düşüncelere karşı hoşgörü ile yaklaşma

özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2. Kral Leon, Pythagoras'a kim olduğunu sorduğunda, Pythagoras şu yanıtı vermiştir: "Ben bir filozofum"der. Daha sonra soruyu soranın bu terimi bilmediğini düşünerek şu açıklamayı yapar: "Yaşam büyük şenliklere benzer. Kimi bu şenliğe yarışmak için katılır, kimi de alış veriş için. Ama en iyileri seyirci olarak gelirler. Aynı şekilde yaşamda da kimileri ünün kölesi veya kazanç avcısı, kimileri de gerçeğin peşinde koşan filozoflar olarak doğarlar." der.

Buna göre filozoflar için,

- I. Politik etkinlik peşindedirler.
- II. Genel - geçer bilgilere sahiptirler.
- III. Varlığın bilgisine ulaşmayı amaçlarlar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

3. Yeni bir görüşün ortaya konmasında öncelikle savaşa girişmek, farklı fikirsiz tutumları, düşünüş yollarını elekten geçirmek ve düşünce örgülerini sökmek felsefede bir gelenektir. Evet, felsefe yapmak biraz da savaşa girişmektir. Yalnız, böyle bir yığılğı göze alanların kılıçlarını iyi kullanması, savaş öğrenimlerinde başarılı sınavlar vermesi de gene bu düşünce çıkırının sarsılmayan bir töresidir. Yoksa felsefede savaş, öyle oldum olası kılıç sallamak değildir. Bu durum, savaşan filozofun kendisinde de birçok eksikliğin bulunacağını söylemekten kaçınmayacağı bir savaştır.

Buna göre, bir savaşçı olarak filozofun özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düşüncelerini kabul ettirebilmesi
- B) Eleştiriye açık olması
- C) Farklı düşüncelere tahammül etmemesi
- D) Her zaman güçlü olacağını bilmesi
- E) Kesin bir tutum içinde olması

4. Felsefe, herhangi bir karşılık beklemezsizin bilgiyi bilmek için isteme gayretidir. Bu anlamda deneysel bir kesinlikten yoksun olarak felsefe, insanların çevresinde olup biten olaylar karşısında kendini ve içinde yaşadığı evreni anlamaya çalışmasında önemli bir işleve sahiptir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi felsefenin ortaya çıkmasının temel nedeni olarak gösterilebilir?

- A) Evrende meydana gelen olayları neden - sonuç ilişkisiyle açıklamak
- B) Bilimsel yolla elde edilen bilgilerin güvenilirliğini sorgulamak
- C) İnsanın merak ve hayret güdüsünü doyuma ulaştırmak
- D) Dini kaynaklara dayalı her türlü bilgiyi akılsal yolla denetlemek
- E) Sistemli ve kendi içinde çelişkisiz görüşler ileri sürmek

5. Felsefe, filozoflara ve onların içinde yaşadığı çağa göre farklılaşabilen oldukça dinamik bir kavramdır.

Aşağıdakilerden hangisi "felsefi düşünüşün dinamik olması" ile ilgilidir?

- A) Görecelilik
- B) Nesnellik
- C) Olgusalılık
- D) Deneyselilik
- E) Tutarlılık

6. Felsefe eğitiminin amacı, yalnızca öğrenip dağarcığımızda saklayacağımız bir bilgi birikimine ulaşmak değildir. Felsefe, asıl bizim yaşama karşı bir duruş belirlememizde etkisini gösterir. Neyin iyi, neyin kötü, neyin güzel, neyin çirkin, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu sorgulayan bir kişinin eylemleri de köklü biçimde değişime uğrar.

Buna göre, felsefe eğitimiyle bireylere aşağıdakilerden hangisi kazandırılmak istenmektedir?

- A) Tutarlı davranışlar sergileme
- B) Varlığın gerçek nedenlerini belirleme
- C) Hayal gücünü zenginleştirme
- D) Teorik bilgilere sahip olma
- E) Olaylara sorgulayıcı bir bakışla yönelme

0AF206B4

1. Felsefe; insanı, evreni, değerleri anlamak için sürdürülen en geniş araştırma çabası, birleştirici ve bütünleştirici bir açıklama gayretidir. Kişinin kendisini ve çevresini derinlemesine yorumlama ve açıklama çabasıdır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi felsefenin ele aldığı konulardan biri değildir?

- A) Yaşamın anlamının ne olduğu
- B) Evrenin niçin var olduğu
- C) Varlığın var olup olmadığı
- D) İnsan denen varlığın ne olduğu
- E) Doğa yasalarının neler olduğu

2. Metafizik, felsefenin temelidir. Bütün felsefe sistemleri, metafizik içinde sorulmuş sorulara verilmiş cevaplar etrafında inşa edilir. Örneğin; evren belirli tabiat kanunlarıyla yönetilen, dolaşısıyla anlaşılıp kontrol altına alınması mümkün bir yer midir, yoksa anlaşılmaz bir kaos, izah edilemez bir mucizeler alanı mıdır? Etrafımızdaki şeyler, bilincimizden bağımsız mıdır, yoksa kafamızda yarattığımız birer illüzyon mudur? İnsan, özgür iradeye sahip, kendini idare edebilen bir varlık mıdır, yoksa alın yazısı gibi kendi dışındaki kuvvetlerin programladığı çaresiz bir varlık mıdır? Bu gibi sorulara verilecek cevaplar sonucunda ortaya çıkan soyutlamalar o felsefenin metafiziğini oluşturur.

Buna göre, metafizikle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sorgulayıcı bir bakışla kesin sonuçlar elde edilebilen bir alandır.
- B) Doğruluğu ya da yanlışlığı olgusal yolla kanıtlanamayan bir alandır.
- C) Deneysel ve gözlemsel verilerle desteklenebilmesi mümkün olan bir alandır.
- D) Bilimsel gelişmelere ve ilerlemelere yol açan bir alandır.
- E) Soyut problemleri aydınlatan ve kesin biçimde çözümlenen bir alandır.

3. "Rüzgarın yönünü değiştirmedeğin zaman yelkenlerini rüzgara göre ayarla. Çünkü dünya karşılaştığın fırtınalarla değil, gemiyi limana getirip getirmedeğinle ilgilenir." **düşünürün bu sözlerini aşağıdakilerden hangisi en iyi açıklar?**

- A) Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir.
- B) İnsanda varoluş özden önce gelir.
- C) Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.
- D) Eylemin kendisi değil, sonuçları önemlidir.
- E) Bilginin doğruluğu kişiden kişiye değişir.

4. Felsefi düşünce, genel kabul görmüş olan düşüncelere karşı eleştirel bir tutum takınmaktır. Eylem alanında peşin hükümlerden, içinde yaşadığımız toplumun bize kabul ettirmeye çalıştığı inançlardan, tutkularından, duygulardan ve alışkanlıklardan sıyrılıp uzaklaşmak, onlara dışardan bakmaktır. Kısacası bilginin temeli olacak mutlak doğrulara ve davranışlarımızı yönetecek ilkelere ulaşma çabası, arayışı ve sevgisidir.

Buna göre, felsefe için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sorgulayıcı bir zihnin ürünüdür.
- B) Hayata yön verme amacı taşır.
- C) Olması gerekeni ele alır.
- D) Dogmatik bir düşünce yapısına dayanır.
- E) Evrensel doğrulara ulaşmaya çalışır.

5. Filozof birçok meslek alanına yönelik sarsıcı sorular geliştirir:

- Psikoloji alanında: Benlik nedir ya da insan kimdir?
- Ekonomi alanında: Kâr dürtüsü, iş hayatındaki bütün kaygıları ortadan kaldırılabiliyor mu?
- Hukuk alanında: Yasalar mı insanlar içindir, insanlar mı yasalar içindir?

Bu sorulara verilen cevaplar, filozof tarafından ilişkilendirilip bir bütün haline getirilmek istenir.

Bu durum, felsefi düşünmenin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

- A) Varlığı tümel açıdan ele alma
- B) Yöntemli bir biçimde düşünebilme
- C) İnsan aklına aşırı güvenme
- D) Aklın ilkelerine uygun davranma
- E) Zamanın koşullarından etkilenme

6. Metafizik, uzun süre "ilk felsefe", "bilimlerin bilimi" gibi adlarla ifade edilmiştir. Yeni Çağ'da doğa bilimlerinin gelişmesiyle birlikte metafizik eski gücünü kaybetmiştir. Bazı düşünürlerce soyut, boş tartışmalar ve gerçeğe ilgili bulunmayan bilgiler yığını olarak nitelendirilmiştir.

Metafiziğe yapılan bu eleştirilerin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Bilimin felsefeden daha önemli bir etkinlik haline gelmesi
- B) Var olan her şeyi bilimlerin açıklayabilmesi
- C) Olması gerekenle ilgili bilgilere olan güvenin artması
- D) Metafizik sorunların çözüme kavuşması
- E) Filozofların, varlığın gerisinde bir şeyler araması

1. Her yeni bilginin yeni sorulara ve dolayısıyla sorunlara kapı araladığı bilinmektedir. Sorulara verilen her cevap, yeni soruları da beraberinde getirmektedir. Yeni arayışlara imkan verdiği için felsefede problemler, cevaplardan daha değerlidir. Bu sebeple, filozoflar için bilgiye sahip olan insanlar değil, onun peşinde koşan insanlardır demek daha doğrudur.

Bu parçada felsefeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin önemi vurgulanmaktadır?

- A) Derin bir düşünme faaliyeti olması
- B) Varlığın özüne ilişkin açıklamalar sunması
- C) Soyut düşünceye dayalı olması
- D) Konulara bütünsel açıklamalar getirmesi
- E) Yanıtlardan çok sorulara önem vermesi

2. Fizik ve kimya gibi bilimler, inceleyecekleri konuları zihinlerde aramazlar. Onları objektif bir varlık olarak kendilerinin dışında görürler ve araştırma teknikleriyle incelemeye başlarlar. Felsefe ise ideal varlığı konu edinir ve hem insanların zihinlerinde oluşan fikirleri hem de zihinlerin dışında bulunan varlık alanını inceler.

Bu parçada, felsefenin bilimden farklı olarak hangi özelliği taşıdığı belirtilmiştir?

- A) Kuramsal bir temele dayanmama
- B) Deneysel yöntemi kullanma
- C) Olması gerekeni inceleme
- D) Olayları genel yasalarla dile getirme
- E) Olguları deneysel yöntemle ele alma

3. Evrenin özünün neden oluştuğunu sorgulayan doğa filozoflarından,

- Thales'e göre, evrendeki her şeyin özü sudur. Her şey sudan oluşmuştur ve tekrar suya dönüşecektir.
- Empedokles'e göre; evrendeki her şey toprak, hava, su ve ateşin belirli oranlarda bir araya gelmesiyle oluşmuştur.
- Demokritos'a göre ise var olan her şey, varlığın en küçük parçası olan atomlardan oluşmuştur.

Parçadaki açıklamalar felsefenin hangi özelliğini örneklen-dirmektedir?

- A) Öznellik
- B) Tümelilik
- C) Evrensellik
- D) Sorgulayıcılık
- E) Sistemlilik

4. Felsefeyle ilgilenen kişilerin, filozoflarca farklı dönemlerde ileri sürülen düşünceleri ve sistemleri tanıması kuşkusuz belli ölçüde fayda sağlar. Ancak bundan da önemlisi, felsefe yapmanın kendisini öğrenmektir. Felsefe yapmak ise yalnızca okuyarak değil, eleştirerek ve özgün düşünceler üretmekle mümkündür.

Bu parçada, "felsefeyle ilgilenenler" için aşağıdakilerden hangisi öğütlenmektedir?

- A) Fikirlerini filozofların görüşleri doğrultusunda oluşturmaları
- B) Öznel ve sorgulayıcı düşünceler üretmeleri
- C) Felsefe tarihini eksiksiz olarak öğrenmeleri
- D) Çağın koşullarını göz ardı etmemeleri
- E) Gündelik problemlere odaklanmaları

5. Felsefe, "Yaşamın amacı nedir ve nasıl yaşanmalıdır?" türünden sorularla, bunlara kesin yanıtlar vermek için değil, sadece üzerinde düşünmek ve tartışmak, akla yakın görünen yanıtları gözden geçirmek için de ilgilenir.

Buna göre, felsefenin kişiye sağladığı katkı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Toplumsal değerlere uygun görüşleri benimsemek
- B) Evrenin tam ve kesin bilgisine ulaşmak
- C) İnançlarına bağlı bir yaşam sürmesini sağlamak
- D) İnsana, yaşam üzerine bir sorgulama bilinci kazandırmak
- E) Filozofların varlığa ilişkin görüşlerini insanlara olduğu gibi benimsetmek

6. Felsefe tarihinin engin panoramasına bir göz attığımızda, "Ne çok düşünce!" diye haykırmaktan geri duramayız. Ama bütün bu düşünceler, yaşamın ne olduğunu, ona gerçek anlamını vermenin en iyi yolunu tutkuyla araştırmaya ve yaşamda açıklık için duyulan özleme iter bizleri. Felsefe, tarihteki korsanların hiç bırakmadığı zenginlikte bir define sunar: İnsanlığın mirası olan düşünceler hazinesini...

Bu parçadan, felsefeyle ilgili hangi özelliğe ulaşılamaz?

- A) Merak ve hayret duygusunu giderir.
- B) Farklı görüşleri yansıtır.
- C) Gözlem ve deneye dayanır.
- D) Derin düşünceleri barındırır.
- E) Yaşamın anlam ve önemini kavratır.